

DŽORDŽAS

BAIRONAS

Poezija. Kainas

ŽALTVYKSLĖ

MOKINIO SKAITINIAI

DŽORDŽAS BAIRONAS

POEZIJA. KAINAS

ŽALTVYKSLĖ

UDK 820-1
Bi341

Iš: *Užsienio literatūros chrestomatija IX klasei*, sud. J. Barcys, Kaunas: Šviesa, 1986.

ISSN 1822-6361
ISBN 978-9986-06-236-3

PRATARMĖ

XVIII a. pabaigoje–XIX a. pradžioje Anglijoje, Prancūzijoje, Vokietijoje ir kitur ėmė formuotis nauja meno srovė, priešinga anksčiau vyravusiam klasicizmui – romantizmas. Radęsis po Didžiosios prancūzų revoliucijos, jis perėmė ir kovingą jos dvasią: romantizmui būdinga maištas prieš tikrovę, kilnūs idealai, asmenybės ir tautos savitumo, nevaržomos laisvės idėjos, gamtos ir istorinės savasties kultas, tyrų jausmų, taurių svajonių aukštinimas; romantikai sukūrė naujo tipo herojų – vienišą, dažnai aplinkinių nesuprantamą, dramatiško ar net tragiško likimo kovotoją su šiuo netobulu pasauliu.

Garsiausias anglų romantikas yra Džordžas Noelis Gordonas Baironas (Byron; 1788–1824), visa savo kūryba, gyvenimo vingiais, asmenybės bruožais atitinkantis visus romantizmo kanonus, įvertintas jau savo amžininkų ir davęs pradžią baironizmui – pasaulėjautai, kuriai atstovauja vienišas, nusivylęs visuomene ir prieš ją maištaujantis, norintis ją pakeisti herojus.

Dž. Baironas gimė Londone, nusigyvenusioje aristokratų šeimoje, anksti neteko tėvo, tada su motina persikraustė į jos gimtinę, į Škotiją. Jo vaikystę ir jaunystę temdė nuolatiniai motinos skundai dėl neturto, išgyvenimai dėl įgimto raišumo (nors tai vėliau nesutrukdė jam tapti puikiu plaukiku, boksininku, raiteliu). Dž. Baironas visą gyvenimą pasižymėjo kovinga dvasia, valios stiprumu, o greta to – ir nuotaikų permainingumu, kai linksmumas susipina su liūdnumu, nerūpestingumas – su susimąstymu, lyrizmas su ironija ar net sarkazmu. Visa tai atsispindi ir poeto kūryboje.

1807 m. dienos šviesą išvydo pirmasis Dž. Bairono eilėraščių, rašytų 14–19-ais gyvenimo metais, rinkinys „Laisvalaikio valandos". Čia dar nemažai buvo sekimų ir vertimų, tačiau išryškėjo ir naujoviš-

kas lyrinis herojus – išdidi, kupina kilnių siekių, jausminga asmenybė, turinti nemažai paties poeto bruožų; čia gausu romantikams būdingų gamtos įvaizdžių: okeanas, kalnai, kriokliai, sakalas ir pan. (Beje, kritikai šį rinkinį sutiko ne itin palankiai.)

Baigęs mokslus Kembridžo universitete, 1809–1811 m. Dž. Baironas keliauja po Ispaniją, Portugaliją, Albaniją, Graikiją, Turkiją, stebi tų šalių gamtą, susipažįsta su kultūra, iš arti mato kovas už laisvę.

Tai paveikia talentingą jaunuolį: jis parašo nemažą pluoštą eilėraščių ir lyrinę epinę poemą „Čaild Haroldo klajonės" (dvi jos giesmės išleidžiamos 1812 m., kitos dvi parašomos 1816 ir 1818 m.). Čaild Haroldas – romantinis herojus, taip pat turintis nemaža paties autoriaus bruožų, o jo išgyvenimai supinami su kitų žmonių potyriais, su apmąstymais apie paskiro žmogaus, tautos ir visos žmonijos likimą. Poema atkreipė į save visuomenės dėmesį; gal prie to prisidėjo ir Dž. Bairono politinės veiklos pradžia. Poetas šiai gyvenimo sričiai visad skyrė didelę reikšmę, jis žavėjosi M. Servantesu ir Dante, kurie buvo aktyvūs piliečiai. Jis tampa Lordų rūmų nariu, parlamente sako ugningas kalbas, ginančias darbininkus – mašinų laužytojus, smerkiančias kolonijinę Anglijos politiką, rašo maištingas, ironiškas, sarkastiškas odes ir epigramas. Kovingumu, dramatizmu pasižymi ir tuo laikotarpiu sukurtos vadinamosios Rytų poemos: „Giauras" (1813), „Abidoso sužadėtinė" (1813), „Korsaras" (1814), „Lara" (1814) ir kt., kurių veiksmas vyksta kokiame nors egzotiškame Rytų krašte, o jų lyrinis herojus – vieniša, niekinanti tikrovę, o kartu stipri ir veikli asmenybė, dažniausiai patirianti tragiškus likimo smūgius.

Dž. Bairono gyvenimas tėvynėje taip pat klostėsi komplikuotai: aukštuomenės nepasitenkinimą sukėlė jo kalbos iš valdžios tribūnos ir politinės eilės, be to, pasklido gandų apie poeto skyrybas su žmona. 1816 m. Dž. Baironas nusprendžia išvykti iš Anglijos. Kurį laiką pagyvenęs Šveicarijoje, jis atkanka į Italiją, čia pritampa prie kovotojų už laisvę – karbonarų. Šio laikotarpio kūryba – dramatiška, tragiška, apmąstanti žmogaus gyvenimo prasmę ir esmę: poemos „Šiljono ka-

linys" (1816), „Prometėjas" (1816), filosofinė draminė poema „Manfredas" (1817), poetinė filosofinė drama, paties autoriaus vadinama misterija, „Kainas" (1821) ir kt.

„Kainas" paremtas Biblijos pasakojimu apie Adomo sūnų Kainą, nužudžiusį savo brolį Abelį ir už tai visą amžių priverstą nešioti Dievo prakeiksmo ženklą ant kaktos. Dž. Bairono poemoje veikėjų – Adomo, Ievos, Abelio, Cilės, Kaino, Ados, Liuciferio – paveikslai apibendrinti, nors ir pasižymi psichologiškumu, jie įkūnija tam tikras idėjas, tam tikrą požiūrį į pasaulio dvilypumą, į gėrį ir blogį, žmogaus gyvenimo tikslą ir prasmę, kelius į laimę, mirtį ir nemirtingumą.

Pats Kainas savo maištingumu, laisvės meile, mąstymo gilumu prilygsta J. V. Gėtės Faustui, išdidumu, kančios taurumu, kilniais siekiais, dvasios stiprybe – Prometėjui.

Pamažėle Europoje ima įsivyrauti reakcija. Dž. Baironas šioms nuotaikoms nepasiduoda ir toliau rašo kovingas eiles, kviečiančias į kovą už asmenybės, politinę ir nacionalinę laisvę, nukreiptas prieš reakcingąją diduomenę: satyrinė poema „Teismo regėjimas" (1822), politinė satyra „Žalvario amžius" (1823) ir t. t. Paminėtinas ir nebaigtas eiliuotas romanas „Don Žuanas" (1818–1823), pasakojantis apie Europos visuomenę prieš Didžiąją prancūzų revoliuciją, pasižymintis lyrizmo ir ironijos, epikos ir filosofinių apmąstymų, patoso ir realistinio buitinio aprašymo samplaika. (Beje, paskutiniuosiuose poeto kūriniuose dažnokai romantizmą keičia realizmas.)

1823 m. karbonarams pralaimėjus kovą už laisvę, Dž. Baironas Graikijoje pritapo prie patriotų, kovojančių su turkų jungu, atiduodamas šiai kovai visas savo dvasines jėgas ir materialius išteklius. Tuo metu jis rašė nedaug, bet tai vieni gražiausių ir stipriausių ne tik Dž. Bairono, bet ir apskritai XIX a. eilėraščių. Tačiau dalyvauti kovose jam neteko: suorganizavęs į pagalbą graikams laivą, Misolunguose poetas susirgo karštlige ir 1824 m. balandžio 19 d., eidamas 36-uosius metus, mirė. Šalyje buvo paskelbtas nacionalinis gedulas, o Dž. Bairono palaikai iškilmingai palydėti į Angliją.

Džordžo Bairono kūrybos ir gyvenimo dvasia, jo sukurti titaniškų herojų dramatiški paveikslai visų pirma padarė didelę įtaką kitiems romantikams: V. Hugo, H. Heinei, A. Mickevičiui, M. Lermontovui ir t. t., įkvėpdami juos naujiems literatūrinės romantizmo srovės šedevrams.

Agnė Iešmantaitė

GYVENTI LAISVĖJ MAN NORĖTŲS

Gyventi laisvėj man norėtųs,
Klajot po kalnus ir girias,
Braidyt po tyrlaukius smėlėtus,
Plaukyt po mėlynas marias!
Mana širdis nemėgsta pančių –
Ją traukia bangos, sūkuriai,
Ji pompos angliškos nekenčia –
Jai mielesni uolų gūbriai.

Šalin, plevėsos tituluoti!
Be jūsų man – smagiau kur kas:
Man gėda linkčiot ir meluoti
Ir pašlemėkų spaust rankas!
Mane prie žilo okeano
Tu, o likime, nudangink,
Ten, kur mintim skrendu iš seno,
Ten, kur nėra vergų aplink!

Aš jaunas dar. Bet mano proto
Nejaudina džiaugsmai tušti.
O, kad žmogus tiksliai žinotų,
Kada ateis diena rūsti!
Anksčiau nebūčiau patikėjęs,
Kad mano sapną išblaškys
Kraupi tiesa... Tikrovės vėjas
Ūmiai atmerkė man akis!

Ne vieną draugą ir bičiulį
Turėjau aš, – bet kurgi jie?
Aš savo liūdesį didžiulį
Nešu pats vienas širdyje.
Dažnai man sielą – sielą niaurią –
Praskaidrina būrys svečių,
Bet ir pakėlęs pilną taurę
Tikros linksmybės nejaučiu.
Bjauru klausyt prie stiklo vyno –
Ne priešų, ne draugų, o tų,
Kuriuos likimas apdalijo
Garbingais rangais ir turtu.
Jūs nuo manęs seniai nutolot,
Vienminčiai brangūs ir mieli,
Bet aš prisimenu jus nuolat
Puotų naktinių kvaituly.

O, moterie! Tu lyg dievaitė,
Tu lyg svajonė man buvai!
Bet dingo, dingo jau laikai tie, –
Į ją žvelgiu šaltai, blaiviai.
Žavingų šypsnių man nereikia,
Nereikia rūmų prabangos!
Kas sugrąžins man laimę taikią,
Kurios ilgiuos be atvangos?

Nors aš giliai jus, žmonės, myliu, –
Sudie norėčiau tarti jums
Ir bėgt į dykumą nebylią,
Kur nieks ramybės nesudrums.
Pavydžiu tau, sparnuotas paukšti!

Kodėl ne sakalas esu
Ir negaliu pakilt į aukštį –
Tenai, toli, už debesų?

1806

LOKNAGARAS

Nereikia man parkų ir žydinčių rožių, –
Dykūnams išlepintiems jus palieku.
Ilgiuos Kaledonijos rūsčiojo grožio,
Ilgiuosi kalnų, kur taip laisva, puiku!
Girdžiu, kaip perkūnai padangėj atbunda
Ir daužo snieguotas kalnų kepures,
Kaip šniokščia kriokliai ir tarpekliuose dunda, –
Niūrus Loknagare, ilgiuosi tavęs!

Prisimenu vėlei aš savo vaikystę:
Kaip škotas, lengvu apsisiautęs pledu,
Aš mėgdavau čia susimąstęs užklysti
Ir vienas klajoti miškingu šlaitu.
Kai saulė, per dieną pavargusi, leidos,
Dažnai aš matydavau jos spinduliuos
Senovinių didvyrių pamirštus veidus, –
Užtat, Loknagare, tavęs taip ilgiuos!
– Kas aidi tenai? Ar ne dainos herojų,
Kurie savo tėviškę gynė kadais? –
O, taip, tai jų dvasios vidunaktį joja
Ristais, nesuvaldomais vėjo žirgais.
Ir vėtra pakyla, ir sūkurius suka,
Atrieda žiema vežimu lediniu,
Ir žiūri paveikslai senolių pro ūką –
Paveikslai karių Loknagaro kilnių!

– Nejaugi prieš lemiamą mūšį, narsuoliai,
Sapnai jums neatskleidė jūsų lemties? –
Jūs kritot Kulodene, bet ligi šiolei
Tebesat gyvi ir nebijot mirties.
Jūs miegat ramiai, kaip ir jūsų gentainiai,
Kalnuoto Bremaro giliam rūsyje,
Ir šlovę galiūnų mums primena dainiai,
Ir tu, Loknagare, didžiuojiesi ja!

Seniai Loknagaro ilgiuosi kaip draugo,
Svajoju seniai pamatyti jį vėl.
Jis tuščias, paniuręs – ten gėlės neauga,
Bet jis mano širdžiai brangus kažkodėl.
Britanija! Aš tavo lygumą jaukią
Mielai atiduočiau už kalnus plikus:
Romus tavo grožis manęs nebetraukia, –
Aš myliu tave, Loknagare nykus!*

1806

* *Loknagaras* (dar kitaip žinomas Lečinigero vardu) – kalnyno viršūnė šiaurinėje Škotijoje.
Kaledonija – taip romėnai buvo pramine Škotiją.
Kulodenas – šiaurinės Škotijos vietovė, kur 1764 m. škotų kariniai būriai kovėsi su anglų kariuomene ir buvo sumušti.
Bremaras – šiaurinės Škotijos vietovė.

* * *

Dviejų žydrų akių šviesa
Aptemo... Ašara tau rieda –
Skaisti ir vaiski kaip rasa
        Žibutės melsvo žiedo.

Tu šypsais, ilgesio pilna, –
Ir blėsta spindesys safyro:
Ką reiškia jo šalta liepsna
        Prieš tavo žvilgsnį tyrą?

Labiau vis blausiasi dangus,
Už girių – saulės nematyti,
Bet vienas spindulys blankus
        Pro debesis dar švyti.

Taip tavo šypsena švelni
Apšviečia mano sielos naktį,
Taip jos gyva šviesa many
        Lyg žaros baigia degti.

1814

* * *

O, nesakyk: viltis – tai laimė.
Jautri ir mylinti širdis
Negali, ne, pamiršt savaime
To, ką žadėjo praeitis.

Kas taip svaigino mūsų protą,
Kuo apsivylėm taip anksti,
Kas buvo vien tiktai svajota, –
Tai neišdyla atminty.

Bet vyk į šalį paiką mintį,
Kad vėl sugrįš seni sapnai...
Mums net baugu prisipažinti,
Kuo mes pavirtome nūnai!

1816

ŠIANDIEN MAN SUKAKO TRISDEŠIMT ŠEŠERI METAI

Nutilk, širdie! Užtenka plakti:
Tu nebejaudini širdžių.
Nors negaliu jausmų uždegti, –
Mylėt geidžiu.

Pagelto mano meilės sodas,
Šalna pakando radastus...
Vystu be džiaugsmo ir paguodos,
Tylus, rūstus.

Vulkanų akmenys dar daužos
Krūtinės vėstančioj gelmėj,
Bet aš, lyg gedulingas laužas,
Gęstu ramiai.

Svajonės, sielvartai – išnyko,
Skausmai negąsdina manęs,
O meilė – meilė man paliko
Vien grandines...

Bet kam liūdžiu, netekęs žado?
Ne laikas čia dejuoti man!
Šlovė į pergalę mus veda –
Arba kapan!

Garbingo kupinas pavydo,
Pažvelk, kaip kaunas Graikija!
Lyg Spartos karžygys ant skydo,
Didžiuokis ja!

Širdie, atbusk! Į mūšį – drąsiai,
Kaip sūnūs tos puikios šalies,
Kur tu maištingai savo dvasiai
Jėgų semies!

Senų aistrų nutildyk ugnį,
Būk vyras – ir žvilgsniu blankiu
Žiūrėk į mėlyną bedugnę
Žavių akių.

Jei tu jaunystės taip gailiesi,
Tai kam gyvent? Šaly laisvoj
Užsimiršimą rast galėsi –
Ir žūt kovoj.

Tu už kareivio trumpą šlovę
Gražesnio kelio nežinai, –
Tad kardą imk – ir ten, kur stovi,
Mik amžinai...*

Misolungi, 1824 01 22

* Šiandien man sukako trisdešimt šešeri metai. Paskutinis Bairono eilėraštis. Parašytas 1824 m. sausio mėn. 22 d. (poeto gimimo dieną) Misolungi mieste, Graikijoje. Po trijų mėnesių Baironas tame pačiame Misolungi mieste mirė.

KAINAS

Misterija

VEIKĖJAI

Adomas
Kainas
Abelis
Ieva
Ada
Cilė
Angelas
Liuciferis

PIRMAS VEIKSMAS

SCENA I

Vietovė netoli rojaus. Saulėtekis. Adomas, Ieva, Kainas, Abelis, Ada ir Cilė aukoja aukas

A d o m a s
Praamži! Visagali! Visaregi!
O, tu, kurs vienu dievišku žodžiu
Iš tamsumos ant vandenų beribių
Paleidai šviesą, – tau šlovė, Jehova!
Šlovė, šlovė tau rytmečio aušroj!

I e v a
O, tu, kursai mums dovanojai saulę
Ir pirmą sykį dieną nuo nakties
Atskyrei, kurs bangom nurodei kelią
Ir dangų šį sukūrei! Tau šlovė!

A b e l i s
Tu, kurs išskaidei stichijas visas
Į žemę, orą, vandenį ir ugnį,
Kurs naktį tamsią nubarstei žvaigždėm,
O šviesiai dienai suteikei šešėlį
Tam, kad žmogus mylėtų šį pasaulį
Ir garbintų Kūrėją! Tau šlovė!

A d a
Praamži! Tėve viso, kas tik gyva!
O, tu, kurs gėrį mums davei ir grožį,
Idant tave mylėtume, – priimk
Ir mano meilės balsą! Tau šlovė!

Cilė
O, tu, kuris, sutvėręs mus visus
Ir, padarą palaiminęs kiekvieną,
Į rojų leidai žalčiui įropot,
Idant iš ten išvytų mano tėvą, –
Mus nuo pagundų sergėk! Tau šlovė!

Adomas
Ko tyli Kainas, pirmgimis manasis?

Kainas
O ką gi man daryti?

Adomas
Pasimelsk.

Kainas
Jūs, rodos, meldėtės.

Adomas
Labai karštai.

Kainas
Ir garsiai: aš girdėjau jus.

Adomas
Tikiuosi,
Jog mus išgirs ir Visagalis.

Kainas
Amen!

Adomas
Bet ko gi tu tyli, sūnau vyriausias?

Kainas
Kam burną aušinti?

A d o m a s
Kalbėk aiškiau.

K a i n a s
Aš neturiu ko melstis.

A d o m a s
Tai dėkok.

K a i n a s
Nėra už ką.

A d o m a s
Už tai, kad gyveni.

K a i n a s
O gal už tai, kad mirsiu?

I e v a
Vargas mums!
Užginto medžio vaisiai ima kristi.

A d o m a s
Ir mes juos turim rinkti... Dieve! Kam
Pasodinai tu pažinimo medį?

K a i n a s
Kodėl gi jūs gyvybės medžio vaisių
Paniekinot tada? Jo paragavę,
Galėtumėte Dievo nebijot.

A d o m a s
Nepiktžodžiauk, sūnau: juk panašiai
Kadais Angis kalbėjo.

K a i n a s
Kas iš to?

Ar pažinimo ir gyvybės medis
Neaugo rojuje? Ar pažinimas
Ir gyvastis – nėra didžiausias gėris?
Tad kas gi pikto gali būt jame?

I e v a
Sūnau! Visai taip pat ir aš kalbėjau,
Kai, nuodėmėn įpuolusi, rengiaus
Gimdyt tave. Kad tik netektų man
Nelaimę savo – tavyje regėti!
Dangaus malonę atgavau. Bet tu
Už rojaus vartų neįkliūk į spąstus,
Kurie dausoj pražudė mus, tėvus.
Tuo, ką mes turim, stenkis pasitenkint!
Jei būtume taip elgęsi pirma, –
Tu jaustumeis, sūnau, laimingas šiandie.

A d o m a s
Mes pabaigėm maldas; dabar visi
Sugrįžkim prie darbų, kurie mūs laukia;
Nesunkūs jie yra: jaunoji žemė
Už triūsą mums atlygina dosniai
Ir gausiai visko teikia.

I e v a
Mielas Kainai,
Imk pavyzdį iš tėvo, būk kaip jis –
Kantrus ir linksmas.

Adomas ir Ieva išeina

C i l ė
Broli, tu neini?

A b e l i s
Kodėl tu toks niūrus ir apsiblausęs?
Juk šitai nepagelbės tau nė kiek,
O gali tik užrūstinti Praamžį.

A d a
Nejaugi tu, brangusis mano Kainai,
Ir ant manęs pyksti?

K a i n a s
Ne, Ada, ne!
Pabūt norėčiau valandėlę vienas.
Ak, Abeli, man taip kažko negera...
Bet tai praeis. Palik mane, brolau.
Jūs, mano sesės, irgi malonėkit
Tuo tarpu pasišalinti iš čia;
Netrukus aš ateisiu: už meilumą
Aš jums neatmokėsiu šiurkštumu.

A d a
Bet jeigu tu užgaiši per ilgai,
Atbėgsiu pas tave.

A b e l i s
Brolau, tegu
Palaima Dievo lydi tavo sielą!

Abelis, Cilė ir Ada pasitraukia

K a i n a s
vienas
Ar tai gyvenimas? Tik dirbk ir dirbk!
Tačiau dėl ko gi vargti aš turiu?
Dėl to, kad mano tėvą kitados
Išvijo iš dausų? Ar aš tuo kaltas?

Juk aš anuomet nebuvau net gimęs,
Aš gimti nenorėjau anaiptol
Ir keikiu tai, ką man gimimas davė.
Kam jis paklausė moteries ir Žalčio?
Už ką dabar jis pasmerktas kentėt?
Kodėl gi negalėjo mano tėvas
Pasinaudoti tuo medžiu puikiu,
Arti kurio jis rojuje gyveno?
Į viską jie atsako man tą patį:
„Tokia yra Aukščiausiojo valia,
O jis juk maloningas." Abejoju!
Bent jo maloningumo vaisiai – kartūs,
Ir aš turiu už svetimas kaltes
Juos valgyt per malonę Visagalio... –
Ateina kažin kas! Iš pažiūros
Jisai atrodo angelas, tik veidas –
Ne toks švelnus ir spindintis kaip tų
Bekūnių sutvėrimų. Ko drebu aš?
Argi jisai kuo nors yra baisesnis
Už tuos dangaus sargybinius, kurie
Liepsnojančiais kardais prie rojaus vartų
Grėsmingai mosikuoja tuo laiku,
Kai pavakariu vaikštau netoliese,
Ir tol žiūriu į stebuklingą sodą
(Priklausantį visai teisėtai man!),
Kol paslepia tamsa dantytas sienas
Ir amžinai žaliuojančius medžius?
Ugningi cherubinų kalavijai
Manęs neįbaugino, – tad kodėl
Dabar, šį nepažįstamą pamatęs,
Staiga iš baimės apmiriau? Jisai
Už angelus, man regis, galingesnis,

Ir ne mažiau žavingas negu jie, –
Nors ir ne toks, koksai kadaise buvo
Ar šiandien būt galėtų: liūdesys
Yra aptemdęs dievišką jo žvilgsnį...
Ne, netiesa! Su sielvartu draugauja
Mirtingieji tiktai. Jis eina čia.

Pasirodo Liuciferis

L i u c i f e r i s
Žmogau!

K a i n a s
Kas tu esi?

L i u c i f e r i s
Valdovas dvasių.

K a i n a s
Ir tu teikies bendraut su žemės dulke?

L i u c i f e r i s
Aš įskaitau mirtingojo mintis
Ir užjaučiu kiekvieną žmogų.

K a i n a s
Kaip!
Tau mano mintys žinomos yra?

L i u c i f e r i s
Taip lygiai, kaip ir mintys tų visų,
Kurie galvoti sugeba: per jas
Byloja jumyse nemirtingumas.

K a i n a s
Nemirtingumas? Jo mes nepažįstam.

Dėl mano tėvo kvailojo kaltės
Gyvybės medžio mes seniai netekom,
O motina manoji per anksti
Nuskynė pažinimo medžio vaisių,
Kurs mirtį lemia žmogui.

L i u c i f e r i s
Netikėk –
Gyvensi tu.

K a i n a s
Aš gyvenu, tačiau
Vien tam tiktai, kad pagaliau numirčiau.
Šiame pasauly nematau aš nieko,
Dėl ko turėčiau neapkęst mirties,
Nors ir jaučiu su gėda savyje
Gyvybės nenumaldomą troškimą,
Tą įgimtą ir gaivalingą geismą,
Kurį užgniaužti trūksta man jėgų;
Patsai save aš niekinu už tai –
Ir vis dėlto gyventi nenustoju...
Verčiau nebūčiau gimęs!

L i u c i f e r i s
Tu gimei –
Ir amžinai gyvensi. Tavo kūnas
Priklauso žemei ir į žemę grįš,
Bet tu paliksi toks, koksai buvai.

K a i n a s
Koksai buvau! Tik tiek? Ir ne daugiau?

L i u c i f e r i s
Tu gal prilygsi mums.

K a i n a s
O jūs kokie?

L i u c i f e r i s
Nemirštantys.

K a i n a s
Laimingi?

L i u c i f e r i s
Mes galingi.

K a i n a s
Aš klausiu: jūs laimingi?

L i u c i f e r i s
Ne. O tu?

K a i n a s
Kaip aš galiu svajoti apie laimę?
Žvelk į mane!

L i u c i f e r i s
Niekinga žemės dulke!
Ir tu dediesi nelaimingas?

K a i n a s
Taip.
O tu kas – su visa galybe savo?

L i u c i f e r i s
Esu tasai, kurs tavo sutvėrėju
Geidavo būt, – tasai, kuris tave
Nebūtų niekad šitokį sutvėręs.

K a i n a s
Iš tikro, tu į Dievą panašus...

L i u c i f e r i s
Bet aš – ne Dievas; Dievo nepasiekęs,
Tetrokštu vieno: likti koks esu.
Jis nugalėjo, – lai sau viešpatauja!

K a i n a s
Kas j i s?

L i u c i f e r i s
Kūrėjas žemės ir žmonių...

K a i n a s
Ir dangiškų esybių, ir dangaus!
Taip gieda – aš girdėjau – serafimai,
Taip mano tėvas tvirtina.

L i u c i f e r i s
Jie gieda
Ir šneka vien tatai, kas liepta jiems,
Nes bijo tapti tuo, kas mudu esam:
Tu – tarp žmonių, o aš – tarp dvasių.

K a i n a s
Kas gi
Mes esam?

L i u c i f e r i s
Tie, kurie pirmi supratom
Nemirtingumą savąjį; mes tie,
Kurie veidan tirono visagalio
Be baimės žiūrime ir sakom drąsiai,
Kad jo pikti darbai nėra geri.
Jis giriasi sukūręs mus. Kažin...
Aš netikiu tom pasakom. Bet jeigu
Jisai iš tikro mus yra sukūręs,

Tai sunaikinti mūsų nevalios:
Mes esam nemirtingi! Jis tokius
Padarė mus, idant kankint galėtų...
Na, ką gi, lai kankina sau! Jis didis,
Bet ta didybė teikia laimės jam
Tiek pat turbūt, kiek mums – kova kasdienė.
Ar gali gėris blogį pagimdyt?
Ne, niekad. O jisai tedaro blogą.
Tegu jis Dievo soste išdidžiam
Apverktina puikybe savo džiaugias,
Tegu iš nuobodumo prasimano
Naujų pasaulių ir naujų žvaigždžių,
Bent šiuo būdu palengvindamas sau
Nepakeliamą naštą amžinybės, –
Vis tiek, vis tiek jis vienišas paliks,
Nepažabotas, atšiaurus tironas!
Kodėl jis nesutriuškina savęs?
Tai būtų iš visų jo dovanų
Geriausia. Bet tegu jis viešpatauja,
Nelaimes savo daugindamas nuolat!
Nors įvairiausių sielvartų šimtai
Ir mus, ir jus be atvangos kamuoja,
Bet mes visus pakenčiame vargus,
Užjausdami vieni kitus širdingai.
O jis? Nerasdamas didybėj laimės,
Nerasdamas ramybės kančiose,
Jisai vis kuria, kuria... Gali būt
Jam vieną gražią dieną šaus į galvą
Sau pasidirbti sūnų – panašiai
Kaip tau yra jisai padirbęs tėvą, –
Tačiau žinok, jog nieko jam nereikš
Net savo tikrą sūnų paaukoti.

Kainas
Kalbi tu apie tai, kas jau seniai
Vaidenosi neaiškiai mano protui:
Aš niekad negalėdavau suderint
To, ką matau, su tuo, ką aš girdžiu.
Ir motina, ir tėvas šneka man
Apie medžius, vaisius ir apie žalčius;
Kasdien regiu vadinamą jų rojų
Ir angelus su degančiais kardais,
Sustojusius prie vartų uždraustų;
Kasdien velku aš sunkų darbo jungą,
Kankinamas nerimstančios minties;
Kasdien žiūriu aplinkui ir jaučiu:
Šiame pasauly dulkė aš, bet viską
Aprėpia mintys, gemančios many.
Lig šiol galvojau, kad tik vienas aš
Turiu kentėti šitaip... Mano tėvas
Su savo likimu jau susitaikė;
O motina užmiršti spėjo tai,
Kas dilgino jai geismą pažinimo
Ir vardan ko net amžinos bausmės
Jinai nepabijojo; mano brolis –
Kuklus piemuo, jis kaimenes sau gano
Ir pirmgimius bandos aukoja tam,
Kurio dėka mums duoda vaisių žemė,
Kai ją aplaistom prakaitu savu;
Sesuo manoji Cilė, dienai auštant,
Kartu su paukščiais himnus gieda jam,
Net ir žmona, net mylima Ada
Negali mano graužaties suprasti.
Aš dar kol kas nesutikau žmogaus,
Kuris mane užjaustų! Juo geriau:

Su dvasiomis užmegsiu aš draugystę.

L i u c i f e r i s
Tokios draugystės vertas tu esi:
Kitaip aš nesileisčiau su tavim
Šiandieną į kalbas. Tau apkerėti
Pakaktų žalčio...

K a i n a s
Tai, vadinas, tu
Anąsyk mano motiną sugundei?

L i u c i f e r i s
Jei aš ir gundau kuo, tai vien teisybe.
Juk pažinimo medis iš tiesų
Daug ką pažinti leido jums. O argi
Gyvybės medis nevaisingas buvo?
Ar aš esu uždraudęs kada nors
Jį liesti? Negi aš subrandinau
Užgintą vaisių – tam, kad jis viliotų
Smalsumą sutvėrimų nekaltų?
Jus būčiau lygius su dievais padaręs, –
O j i s išvarė jus iš rojaus lauk,
„Idant dievais netaptumėte jūs,
Gyvybės medžio vaisiaus paragavę."
Argi ne taip bylojo jis tada?

K a i n a s
Tikrai, man šitaip pasakojo tie,
Kurie pro griausmą jo žodžius girdėjo.

L i u c i f e r i s
Tai kas gi tąsyk demonas yra?
Ar tas, kurs geidžia jūsų pražūties,
Ar tas, kurs jums norėjo duoti laimę,

Nemirtingumą, išmonę ir galią?

K a i n a s
Reikėjo jiems nuskint abu vaisius,
Arba neskint visai.

L i u c i f e r i s
Jau vienas – jūsų;
Belieka antro paragaut.

K a i n a s
Bet kaip?

L i u c i f e r i s
Atkaklumu pasieksite jūs viską.
Negali niekas numalšinti proto,
Kurs moka likti ištikimas sau
Kuris pelnytai nori viešpatauti
Pasaulyje.

K a i n a s
Prisipažink: juk tu
Sugundei mano motiną ir tėvą?

L i u c i f e r i s
Niekinga žemės dulke! Kam gi man
Juos gundyti? Ir kaip? Kuriuo būdu?

K a i n a s
Bet, sako, žalčiu buvo pasivertus
Dvasia piktoji.

L i u c i f e r i s
Kas tai sako? Šitaip
Neparašyta knygoje dangaus.
Net Dievas niekados nebūtų drįsęs

Taip įžūliai meluoti! Vien žmogus,
Pamatęs, kaip žemai jisai nupuolė,
Iš baimės tegalėjo sumanyt
Ant mūs galvos suversti savo kaltę.
Žaltys iš tikro buvo tik žaltys –
Iš to pat molio kaip ir jūs, tačiau
Gudresnis negu tie, kuriuos sugundyt
Jis ryžosi, nuvokdamas gerai,
Kad laimė jų – trapi, kad pažinimas
Prapuldys ją. Nejaugi tu tiki,
Jog aš galėjau tyčia pasiversti
Sutvėrimu mirtingu?

K a i n a s
O vienok
Tame sutvėrime slypėjo velnias.

L i u c i f e r i s
Ne; bet kalba jo dvišako liežuvio
Prižadino šėtoną kituose.
Žaltys – kartoju – buvo t i k žaltys:
Tai gali tau patvirtint cherubinai,
Kurie budriai užgintą vaisių saugo.
Praeis daugybė amžių – ir tada,
Kai jūsų ir anūkų jūsų kaulai
Po žemėmis seniai bus sudūlėję,
Gal ateities laikų žmogus sukurs
Pirmosios jūsų nuodėmės legendą
Ir man priskirs pavidalą, kurio
Neapkenčiu aš – lygiai kaip ir viso,
Kas lenkiasi ir šliaužioja prieš jį,
Sukūrusį tiek gyvių įvairiausių
Tam, kad pasaulis garbintų visaip

Jo niūrų, vienišą nemirtingumą.
Tačiau mes tiesą žinome – ir turim
Ją drąsiai skelbt. Adomas ir Ieva,
Buklaus paklausę šliužo, nusidėjo.
Bet gundymas – ne mūsų darbas. Ko
Niekingam rojuj pavydėt galėtų
Erdvių beribių viešpačiai? Beje,
Kalbu aš apie tai, ko tau žinot
Neleidžia netgi pažinimo medis.

K a i n a s
O vis dėlto nerasi tokio daikto,
Kurio aš savo įžvalgiu protu
Netrokščiau sužinot.

L i u c i f e r i s
Nejaugi niekas
Tavęs nebaido?

K a i n a s
Išbandyk.

L i u c i f e r i s
Ar mirčiai
Tu drįstum pažiūrėti į akis?

K a i n a s
Lig šiolei jos neteko mums regėti.

L i u c i f e r i s
Bet teks, deja, p a t i r t i.

K a i n a s
Mano tėvas
Pabaisa ją vadina paprastai,

O motina tuoj ima gailiai verkti;
Akis į dangų Abelis nukreipia;
Nuleidus galvą, tyliai meldžias Cilė;
Ada su baime žiūri į mane.

L i u c i f e r i s
O tu?

K a i n a s
Kiekvieną sykį, kai tiktai
Girdžiu aš apie mirtį visagalę,
Kurios pasauly niekas neišvengs, –
Užplūsta mano širdį keistos mintys
Ir kaip ugnis ją degina. Nejau
Mirties nugrumti aš nesugebėčiau?
Bežaisdamas, vaikystės dienomis
Aš grumdavausi tolei su liūtu,
Kol jis ištrūkdavo iš mano glėbio
Ir bėgdavo niaurodamas tolyn.

L i u c i f e r i s
Mirtis – bekūnė ir neregima,
Bet ji praryja visa, kas tik gyva.

K a i n a s
Jinai kitiems padaro tiek žalos,
Jog aš maniau, kad tai gyva būtybė.

L i u c i f e r i s
Naikintojas paaiškina lai tau.

K a i n a s
Kas toks?

L i u c i f e r i s
Naikintojas – arba, jei nori,

Kūrėjas... Kam jis kuria? Vien tik tam,
Kad būtų kas naikint.

K a i n a s
To nežinojau,
Tačiau, išgirdęs šnekant apie mirtį,
Galvojau panašiai. Nesuprantu,
Kas ji yra, bet man jinai atrodo
Siaubinga... Daugel kartų aš nakčia
Žvilgsniu ieškojau jos nykioj tamsybėj;
Toli, prie rojaus sienų atšiaurių,
Švytravo cherubinų kalavijai,
Aplink didžiuliai šmėsčiojo šešėliai, –
Ir man tada vaidenosi mirtis...
Aš laukiau, pilnas nerimo, aš troškau
Bent pamatyti tą, kurios mes bijom, –
Bet ji man nesirodė vis; ir aš,
Nuo prarastojo rojaus nusigręžęs,
Pavargusias akis kreipiau į dangų,
Į žibančias mėlynėje žvaigždes.
Nejaugi mirs ir jų didingas grožis?

L i u c i f e r i s
Galbūt; bet jus ir palikuonis jūsų
Gerokai pergyvens.

K a i n a s
Labai džiaugiuosi.
Norėčiau aš, kad jų švelni šviesa
Negestų niekad. Kas yra mirtis?
Jaučiu, kad ji baisi; bet k a s jinai –
Suvokti ligi galo neįstengiu.
Ji paskirta kaltiems ir nekaltiems
Kaip neišvengiama v i s ų blogybė...

O kuo gi ji bloga?

L i u c i f e r i s
Tuo, kad išsyk
Paverčia žmogų dulke.

K a i n a s
Ir tatai
Vadinasi mirtis?

L i u c i f e r i s
Jos nepažįstu
Ir negaliu tau nieko atsakyti.

K a i n a s
Atgal sugrįžti žemėn nebylion
Ne taip jau būtų bloga; aš ir sau
Linkėčiau to.

L i u c i f e r i s
Koksai gėdingas geismas!
Adomo norai buvo kilnesni:
Jisai širdingai troško pažinimo.

K a i n a s
Bet ne gyvybės. Argi ne dėl to
Paniekino jisai gyvybės medį?

L i u c i f e r i s
Jis išvarytas buvo iš dausų.

K a i n a s
Kokia žiauri klaida, kad iš pradžios
Jisai gyvybės vaisiaus nenuskynė!
Kol nepažino gėrio jis ir blogio,
Tol buvo jam nežinoma mirtis.

Deja, aš dar kol kas nesusigaudau,
Kas ji yra, bet jos bijau savaime,
Nors ko bijau – nė pats to nežinau.

Liuciferis
O aš, kuris žinau pasauly viską,
Aš nieko nebijau! Matai, ką reiškia
Tikrasis pažinimas.

Kainas
Sutinki
Būt mokytoju mano?

Liuciferis
Su mielu noru, –
Tiktai su viena sąlyga.

Kainas
Su kokia?

Liuciferis
Pulk prieš mane ant kelių, nusižemink:
Aš – tavo viešpats.

Kainas
Savo maldose
Ne tavo vardą mano tėvas mini.

Liuciferis
Juk aš ne Dievas.

Kainas
Bet toks pat kaip Dievas.

Liuciferis
Aš nieko bendra neturiu su juo

Ir nelabai dėl šito graudinuosi.
Sutikčiau būt kuo nori – aukštesniu
Ar žemesniu už jį, – bet tik ne vergu
Jo sosto. Aš sau vienas viešpatauju,
Tačiau esu galingas. Daug kas jau
Tarnauja man; greit garbintojų mano
Bus dar daugiau. Tad būk pirmųjų tarpe.

K a i n a s
Nors Abelis ir skatina mane
Kartu su juo aukas aukoti Dievui,
Bet aš lig šiol nenulenkiau galvos
Prieš tą, kuriam vis meldžias tėvas. Kam gi
Aš lenksiuos tau?

L i u c i f e r i s
Nejaugi niekad jam
Tu nenusilenkei?

K a i n a s
Sakau, kad ne!
Beje, tu juk dediesi visažinis:
Mane kamantinėt tau nėr prasmės.

L i u c i f e r i s
Kas nepanoro Dievui nusilenkti,
Tas tuo pačiu nusilenkė jau man.

K a i n a s
Aš nevergausiu nė vienam iš jūsų.

L i u c i f e r i s
Ir vis dėlto esi tu mano tarnas:
Jį niekindamas, aukštini mane.

Kainas
Kaip tai suprast?

Liuciferis
Bus laikas – sužinosi.

Kainas
Manos gyvybės paslaptį atskleisk.

Liuciferis
Paskui mane žingsniuoki.

Kainas
Negaliu:
Turiu eit dirbti žemę. Aš žadėjau...

Liuciferis
Žadėjai – ką?

Kainas
Priskinti vaisių.

Liuciferis
Kam?

Kainas
Ant aukuro su broliu juos sudėsim.

Liuciferis
O tu man gyreisi, jog niekuomet
Nesi Kūrėjui savo nusilenkęs!

Kainas
Tiesa; bet Abelis mane įprašė,
Aš nusileidau... Atnašaus jisai,
Ne aš. Be to, Ada...

L i u c i f e r i s
Ko nutilai tu?

K a i n a s
Ji man sesuo; iš motinos vienos
Mes esame tą pačią dieną gimę.
Ji ašarom išplėšė iš manęs
Šį pažadą. O, aš pakelčiau viską
Ir nusilenkčiau, rodosi, bet kam,
Kad tik jos verkiant nematyčiau!

L i u c i f e r i s
Einam.

K a i n a s
Gerai.

Įeina Ada

A d a
O aš tavęs ieškojau, broli.
Jau pokaičio atėjo valanda,
Bet liūdna mums be Kaino. Aš suspėjau
Šiandieną atidirbti už tave.
Išsirpę vaisiai tvaska tartum saulė.
Eime.

K a i n a s
Tu nieko nematai?

A d a
Matau –
Štai angelas; man tai nebe pirmiena.
Mes šičia jų sutinkame nemaža.
Galbūt jis mūsų poilsiu taip pat
Norėtų pasidžiaugt? Širdingai prašom.

K a i n a s
Į angelus kitus, kuriuos pažįstam,
Jisai nepanašus nė truputėlį.

A d a
Tad esama kitokių angelų?
Vis viena mes priimsim jį maloniai,
Kaip ir anuos kitus: jie niekados
Mumis nesibodėdavo.

K a i n a s
Liuciferiui
Būk svečias.

L i u c i f e r i s
Keliauk su manimi.

K a i n a s
Turėsiu eiti
Drauge su juo.

A d a
Ir mus paliksi?

K a i n a s
Taip.

A d a
M a n e paliksi tu?

K a i n a s
Brangioji Ada!..

A d a
Einu ir aš su tavimi sykiu.

Liuciferis
Ne, jai negalima.

Ada
Kas tu toksai,
Kurs nori širdį nuo širdies atskirti?

Kainas
Jis Dievas.

Ada
Kas pasakė tau?

Kainas
Jis kalba
Lyg Dievas.

Ada
Taip kalbėjo ir žaltys,
Vienok jisai melavo.

Liuciferis
Klysti, Ada!
Juk pažinimo medis neapgavo...

Ada
Bet pasmerkė kentėti amžinai.

Liuciferis
Žinojimas yra kančia; vadinas,
Žaltys nesumelavo. Kuo gi jis
Tada jus suviliojo? Vien teisybe.
O juk teisybė – gėris.

Ada
Bet jisai
Tik sielvartą mums teikia begalinį:

Sunkių vargų ir baimės prislėgti,
Mes liejam prakaitą ištrėmime,
Dėl praeities tolydžio graušdamiesi,
Žiūrėdami be tikslo ateitin...
O, Kainai, neik su juo ir susitaikyk
Su likimu, kaip mes kad susitaikėm,
Mane mylėk, kaip myliu aš tave.

L i u c i f e r i s
Labiau už motiną ir tėvą?

A d a
Aišku.
Ar taip mylėti – nuodėmė?

L i u c i f e r i s
Tau – ne;
Bet neišvengs jos palikuonys tavo.

A d a
Bene duktė manoji negalės
Mylėt Enochą, savo tikrą brolį?

L i u c i f e r i s
Ne taip, kaip Kainą myli tu.

A d a
O, Dieve!
Nejaugi meilės jiems neteks pažint
Ir savo meilės vaisiais pasidžiaugti?
Ar jų nežindė šitos mano krūtys?
Ar ne viena mus motina pagimdė –
Abudu mus – jų tėvą ir mane?
Nejaugi mes nemylim vienas kito
Ir meilės tos neperduodam vaikams,

Kurie mylėsis taip, kaip mes juos mylim?
Tad, mielas mano Kainai, neik su juo:
Ne toks jisai atrodo kaip visi.

Liuciferis
Nėr nieko pikta šiandien jūsų meilėj:
Tačiau ne mano kaltė anaiptol,
Jei nuodėminga taps jinai vėliau,
Kai mirę būsite ir jūsų vieton
Ateis kiti.

Ada
Vadinasi, blogybėj
Savaime nieko blogo dar nėra
Ir aplinkybės gali ją paversti
Dorybe? Jeigu taip, tai mes vergai...

Liuciferis
Kur kas už jus pranašesni vergauja;
Vergystėn neįpuolė tik tokie,
Kurie vargingos laisvės neišmainė
Į pataikavimo tylias kančias,
Nes nepanoro, skambindami arfom,
Giedoti himnus Dievui Visagaliui,
Ir veidmainingai liaupsint jį už tai,
Kad jo galia didi yra be galo
Ir įkvepia ne pagarbą ir meilę,
O siaubą.

Ada
Betgi tas, kas Visagalis,
Turėtų būt geriausias iš visų.

Liuciferis
Ar toks jis buvo rojuje?

A d a

Šėtone!
Manęs negundyk savo gražumu.
Atrodai tu už žaltį žavingesnis,
Bet ne mažiau klastingas negu jis.

L i u c i f e r i s
Ir ne mažiau teisingas negu jis.
Paklauski savo motinos Ievos,
Ar ji nemoka atpažinti gėrį
Ir blogį?

A d a

Motin, tu nuskynei vaisių,
Kuris yra pražūtingesnis mums
Negu kad tau. Jaunatvę savo tyrą
Laimingai tu praleidai dausose
Tarp dvasių nekaltų; o tavo sūnūs
Ir dukterys nėra net matę rojaus...
Viliotojai pikti apspito juos
Ir, Dievo gražbylystės pasigavę,
Maištinga jų pačių mintim juos gundo –
Taip, kaip tave, lengvatikę ir skaisčią,
Gudrus žaltys sugundė kitados.
Aš nieko atsakyti negaliu
Šiam nemirtingam demonui – ir veltui
Bandau jam atsispirt... Žiūriu į jį
Su baime ir su ilgesiu drauge;
Aš noriu bėgt nuo jo – ir neįstengiu:
Jo akyse – slaptingas žavesys
Kurs masina ir keri mano žvilgsnį...
Širdis krūtinėj spurda neramiai,
Aš virpu – ir jaučiu, kad vis arčiau

Mane jis traukia... Gelbėk, gelbėk, Kainai!

K a i n a s
Jisai ne velnias – nebijok, sesuo.

A d a
Tik jau ne Dievas ir ne Dievo tarnas.
Man teko daug matyti cherubinų
Ir serafimų, bet jisai nė kiek
Iš povyzos į juos nepanašus.

K a i n a s
Bet esama archangelų taipogi,
Kurie visus juos viršija.

A d a
Tiesa.
Tačiau ar jie palaima džiaugias?

L i u c i f e r i s
Ne:
Vergijoje palaimos būt negali.

A d a
Nemoka, sako, niekas taip mylėti,
Kaip serafimai; nieks nežino tiek,
Kiek cherubinai. Kas tu? Cherubinas.
Nes meilės nepažįsti.

L i u c i f e r i s
Na, o jei
Žinojimas – aršiausias meilės priešas,
Tai ką tu pasakytum apie tą,
Kurį pažinęs, tuoj mylėt nustoji?
Jei cherubinui, žinančiam tiek daug,
Tikroji meilė svetima, – išeina,

Jog serafimas myli tik todėl,
Kad paikas jis... Žinojimo ir meilės
Suderint neįmanoma: tai rodo
Adomo ir Ievos liūdna dalia.
Ar meilė – ar žinojimas! Kitokio
Pasirinkimo nėr. Tad apsispręsk.
Antai jau tavo tėvas apsisprendė:
Iš baimės Dievą garbina jisai.

A d a
O Kainai, rinkis meilę!

K a i n a s
Meilė Adai
Yra man įgimta – ir nieko kito
Pasauly aš nemyliu.

A d a
Nė tėvų?

K a i n a s
Labai jie mus mylėjo, skindami
Tą vaisių, per kurį netekom rojaus!

A d a
Tada mes dar nebuvom gimę, Kainai,
O jeigu net ir būtume, – nejau
Mums nedera gimdytojų mylėt,
Kaip ir savų vaikų?

K a i n a s
Sūnau Enochai
Ir tu, dukryt, maža plepute mano!
Jei laime judviejų tikėčiau aš,
Daug ką mielai sutikčiau dovanoti...

Bet šito – niekados, per amžių amžius,
Atleist negali kartos ateities!
Bus visada prakeiktas atminimas
Žmogaus, pasėjusio tuo pat metu
Gyvybės mūsų ir piktybės sėklą.
Jis paragavo uždraustojo vaisiaus
Ir tuo nelaimę užsitraukė sau:
Jam buvo to per maža – ir jisai
Mane pagimdė, ir tave, ir visą
Kol kas dar negausingą mūsų būrį,
Pasmerkdamas, deja, baisioms kančioms
Nepaprastą daugybę sutvėrimų,
Milijonus, – ne, milijardus tų,
Kuriem bus lemta gimti kada nors,
Kurių aš tėvu būti privalėsiu!..
Grožybė tavo veido, tavo meilė
(Šaltinis mano meilės ir džiaugsmų),
Akimirksniai saldaus užsimiršimo
Ir visa, ką mylėti mes įpratę
Tiek savyje, tiek savo vaikuose –
Juk visa tat karčių skausmų keliais,
Kur laimė tenušvinta taip retai,
Galvotrūkčiais arba ramiai, iš lėto,
Į nežinią, į mirtį veda mus
Ir palikuonis mūsų. Aš matau,
Jog pažinimo medis mus apvylė:
Tėvai, padarę nuodėmę, svajojo
Bent sužinoti paslaptį mirties;
Bet mes tuo tarpu žinome tik viena:
Jog esam nelaimingi... Jeigu taip,
Tai argi negalėjom apsieiti
Be vaisių užgintų ir be angių?

A d a
Nesijaučiu aš, Kainai, nelaiminga;
Ir jeigu tik laimingas būtum tu...

Ka i n a s
Na, ir gerai, būk sau viena laiminga.
Žinok: nereikia laimės man tokios,
Kuri visus mus žemina.

A d a
Viena
Laiminga būti – negaliu, nenoriu;
Tiktai drauge su savo artimaisiais
Galėčiau laimę rast. Kas man mirtis?
Aš nepažįstu jos ir nebijau,
Nors ji nelyginant kraupus šešėlis
(Taip ją vaizduoja!) niūkso ties manim.

L i u c i f e r i s
Tu negali viena laiminga būti?

A d a
O, Dieve! Argi kas galėtų vienas
Būt geras ir laimingas? Niekados!
Vienatvėje gyvent – nusikaltimas;
Todėl skubu aš visad kuo greičiausiai
Pas brolius ir tėvus ir pas vaikus.

L i u c i f e r i s
Bet jūsų Dievas vienišas yra;
Nejaugi nelaimingas jis ir blogas?

A d a
Jis – anaiptol ne vienišas: jo valioj –
Ir angelai, ir žmonės, su kuriais

Jisai pasidalija savo laime
Ir jaučiasi laimingas tuo būdu.
Pasaulyje nėra didesnio džiaugsmo,
Kaip savo džiaugsmą perteikti kitam.

L i u c i f e r i s
Man įdomu, ką mano tavo tėvas,
Kurs neseniai išvytas iš dausų...
Ką mano Kainas, jo sūnus vyriausias?
O tavo siela – ar jinai rami?

A d a
Deja, toli gražu! Bet kas tu toks?
Tu angelas?

L i u c i f e r i s
Ne; o dėl ko, – paklauski
Visų daiktų ir gyvių sutvėrėjo,
Jums teikiančio tiek laimės ir džiaugsmų:
Jis žino šitą paslaptį. Mums lemta
Kentėti – ir vieni iš mūsų kenčia,
Kiti mėgina šiauštis, bet perniek:
Taip mus įtikinėja serafimai...
Tačiau, man regis, verta pakovoti,
Nes vis tiek pat blogiau nuo to nebus.
Dvasia apdovanota išmintim,
Kuri ją šaukia į teisybės kelią,
Kaip šaukia jūsų jauną, giedrą žvilgsnį
Skaisti aušrinė prieblandoj melsvoj.

A d a
Puiki žvaigždė; aš myliu ją už grožį.

L i u c i f e r i s
Jei taip, kodėl negarbini tu jos?

A d a
Todėl, kad tėvas garbina tik vieną
Neregimąjį.

L i u c i f e r i s
Simboliuos žavinguos
Neregimojo šlovę regim mes.
Ta spindinti aukštumoje žvaigždė –
Visų kariaunų dangiška valdovė.

A d a
Mums tėvas sakė matęs patį Dievą,
Sutvėrusį ir motiną, ir jį.

L i u c i f e r i s
O tau matyt Kūrėją pasitaikė?

A d a
Jį mačiusi esu jo kūriniuos.

L i u c i f e r i s
O jo tikram pavidale?

A d a
Vargu.
Nebent tik savo tėvo asmeny,
Kuris yra Aukščiausiojo paveikslas;
Nebent jo angeluos, kurie iš tolo
Panašūs į tave; jie skaistesni,
Bet tu už juos gražesnis, galingesnis:
Nelyginant vidurdienis saulėtas,
Šiltai ir tyliai žvelgia jie į mus, –
O tavo akyse – nakties bedugnė,
Kurioj pro baltą šydą debesų,
Tarytum saulių įstabių šimtai,

Padangėj purpurinėj žiba žvaigždės;
Jų tolima viliojanti šviesa
Tokia minkšta, švelni ir maloni,
Jog ašaros nenoromis man rieda
Taip, kaip dabar, bežiūrint į tave.
Jei tu patsai jautiesi nelaimingas,
Tai bent iš mūsų laimės neatimk!
Leisk man apverkti tavąjį likimą.

L i u c i f e r i s
O! Tu žinai, jog ašarų marias
Dar teks pralieti...

A d a
Man?

L i u c i f e r i s
Visiems.

A d a
Kas jie?

L i u c i f e r i s
Jie – begaliniai milijonai tų,
Kurie šiame pasaulyje gyvens
Ir, jį palikę, pragarą pripildys:
Jų gemalą tu savyje nešiojies.

A d a
Jis mus prakeikia... Kainai, tu girdi?

K a i n a s
Lai šneka. Aš einu su juo.

A d a
Kur link?

Liuciferis
Tenai, kur jis tik valandą išbus,
Bet pamatys tatai, kas amžių bėgy
Sutverta buvo.

Ada
Kaip tat gali būti?

Liuciferis
O jūsų Dievas per kelias dienas
Argi pasaulio naujo nesutvėrė
Iš nuolaužų pasenusio pasaulio?
Kodėl gi jo tuometis talkininkas
Per valandą parodyt nepajėgs
To, ką jis taip ilgai kadaise kūrė
Ir taip ūmiai sugriovė?

Kainas
Vesk mane.

Ada
Ar jis tikrai sugrįš po valandos?

Liuciferis
Tikrai. Mes laiko varžtų nepažįstam.
Mes galim amžinybę sutalpint
Akimirkon vienon – ir vieną mirksnį
Paversti amžinybe. Nemėgink
Matuoti mus mirtingųjų mastu...
Beje, tai paslaptis. Na, einam, Kainai.

Ada
Ar jis sugrįš?

Liuciferis
Taip, moterie. Jis – pirmas

Ir paskutinis iš visų žmonių
(Tiktai aną, v i e n i n t e l į, išskyrus),
Kuris čionai pareis, kad jo dėka
Šis nebylus ir pusdykis pasaulis
Žmoningas taptų.

A d a

Kur tu gyveni?

L i u c i f e r i s
Kur gyvenu aš? Erdvėje, visur,
Kur tavo Dievas ar dievai gyvena.
Mirtis, gyvybė, laikas, amžinatvė
Ir žemė, ir dangus, ir visa kita,
Kur sutvėrimai žemės ir dangaus
Nūnai gyvena ar gyvens vėliau, –
Yra pusiau tarp mūsų padalyta.
Štai ji – beribė mano viešpatystė!
Valdau aš ir tatai, kas jam priklauso,
Ir tai, kas tepriklauso man vienam.
Jei neturėčiau šitokios galybės,
Kažin ar čia kalbėčiau su jumis!
Žvelk: netoliese budi angelai.

A d a
Jie panašiai budėjo ir anuomet,
Kai gundė mano motiną žaltys.

L i u c i f e r i s
Greičiau tad ryžkis, Kainai! Numalšinsiu
Tau pažinimo troškulį kaipmat –
Ir nesigriebsiu vaisių uždraustų,
Kad nenustotum paskutinio gėrio,
Kurį tau nugalėtojas paliko.

Eime su manimi.

K a i n a s

Klausau tavęs.

Liuciferis ir Kainas išeina

A d a

Šaukia bėgdama iš paskos

O Kainai, Kainai! Mielas mano broli!

ANTRAS VEIKSMAS

I SCENA

Bedugnė erdvė

Kainas
Aš oru skrieju – ir nepuolu žemėn,
Nors ir bijau nukristi.

Liuciferis
Būk ramus
Ir pasikliauk manim: aš čia valdovas.

Kainas
Bet argi pasikliauti tavimi –
Ne nuodėmė?

Liuciferis
Kas tiki – nesuklups,
Kas abejoja – žus. Juk taip byloja
Įsakymas to tariamojo Dievo,
Kuris mane yra apšaukęs velniu
Akivaizdoje angelų, – o jie,
Lyg aidas šitą žodį pasigavę,
Jį skleidžia tarp niekingų padarų,
Nesugebančių pakylėt aukščiau
Smulkių ir vergiškų jausmelių savo,
Įpratusių aklai ir girt, ir peikti
Vien tai, ką jiems įsako šeimininkas.
Bet man nereikia to, aš ne toksai!
Už savo mažo, siauro pasaulėlio
Tu daug kitų pasaulių pamatysi
Ir net nebūsi pasmerktas kančioms,
Jei būgštauti arba dvejot pradėsi.

Ateis tokia diena, kada žmogus
Laisvai sau vaikščios vandenų paviršium
Ir pasakys kitam: „Tikėk ir ženki" –
Ir per putotas keteras bangų
Anas lengvai žingsniuos. Aš nesakau:
„Tikėk manim – ir būsi išganytas".
Ne, tu kaip lygus lėk šalia manęs
Per neaprėpiamas dangaus platybes,
Idant galėtum savo akimis
Regėti gyvą metraštį senų
Ir esančių, ir būsimų pasaulių.

K a i n a s
Kas tu bebūtum – demonas ar Dievas,
Sakyk: ten mūsų žemė?

L i u c i f e r i s
Negi tu
Neatpažįsti žemės, iš kurios
Sutvertas buvo tavo tėvas?

K a i n a s
Kaip!
Tas mėlynas menkutis skritulėlis,
Plevenantis greta ano, mažesnio,
Ir panašus į tą, kurs naktimis
Nuo aukštumos apšviečia mūs pasaulį, –
Nejau tai mūsų rojus? Kur jo sienos,
Sargybiniai?

L i u c i f e r i s
Parodyk rojaus vietą.

K a i n a s
Aš negaliu! Mes lekiame pirmyn

Greičiau už saulės spindulius, ir žemė
Tolydžio vis mažėja... Apie ją
Tarytum švyti ratilas ugninis –
Toks, kokį pastebėdavau prie rojaus
Aplink pačias galingąsias žvaigždes.
Mes jau toli nuskridome – ir aš
Matau, kaip skęsta du šviesos taškeliai
Žvaigždžių nesuskaičiuojamų tvane.

L i u c i f e r i s
O ką tu pasakytum sužinojęs,
Jog esama pasaulių didesnių
Už jūsų žemę, kad yra esybių,
Kur kas tobulesnių negu žmogus,
Kad jųjų skaičius praneša gerokai
Niekingą jūsų padermę, kad jie
Apdovanoti širdžia ir jausmais,
Kad jie gyvena, sielojasi, kenčia
Ir kad nė vienas neišvengs mirties?

K a i n a s
Be abejo, didžiuočiaus sugebėjęs
Tatai suvokti savo mintimi.

L i u c i f e r i s
O jei laki mintis yra nelaisvėj
Rambaus ir nevalyvo jūsų kūno,
Jeigu jinai, žinodama tiek daug
Ir trokšdama kaskart daugiau pažinti,
Vergauja nešvankiausiems geiduliams,
Jei jos patsai didžiausias malonumas
Tėra gėdinga ir šlykšti apgaulė,
Išsunkianti visas jėgas vien tam,
Kad gyvastį galėtumėt suteikti

Šimtams naujų būtybių trumpaamžių,
Iš anksto pasmerktų kentėt ir mirt...

K a i n a s
Ką apie mirtį aš žinau? Tik tiek,
Kad ji – baisi, kad ji – kiekvieno mūsų
Siaubinga, apgailėtina dalia:
Bent šitaip nuolat sako man tėvai,
Kuriems aš privalau dėkingas būti
Už mirtį ir už gyvastį kartu.
Bet, demone, jei tai tiesa (o man
Skausmingas nujautimas nemeluoja!), –
Gyvent ilgiau nė mirksnio aš nenoriu!
Juk veisti gyvus padarus, idant
Jie daugel metų iš eilės kamuotųs
Ir žūtų pagaliau – yra tas pat,
Kaip sėt pasauly žudynes ir mirtį.

L i u c i f e r i s
Suprask, ne visas mirsi tu: dalelė
Liks ir toliau gyva.

K a i n a s
Kaip sykis tai
Kūrėjas nuslėpė nuo mano tėvo,
Išvydamas iš rojaus jį ir kaktą
Paženklindamas ženklu prapulties.
Težūsta visa, kas many mirtinga,
Ir tegu tvyro tai, kas jungia žmogų
Su angelu.

L i u c i f e r i s
Aš angelas taip pat.
Tu nori būti toks kaip aš?

Kainas
Bet kas tu?
Man tu parodei tokius dalykus,
Jog aš lenkiuosi prieš galybę tavo,
Nes savo akimis dabar matau,
Kad ji nustelbia manąją galybę, –
Nors visgi mano lūkesčių drąsių
Ir potroškių patenkint neįstengia.

Liuciferis
O kas gi tai per potroškiai didingi,
Kurie žeme ropoja taip kukliai
Sykiu su kirminais?

Kainas
Kas tu per vienas,
Kad taip labai puikuoji ir nešies
Gamtos ir amžinybės valdovu,
Bet vis dėlto atrodai nusiminęs?

Liuciferis
Aš toks, koksai atrodau. Atsakyk:
Ar tu norėtum nemirtingas būti?

Kainas
Tu tvirtinai, jog būsiu nemirtingas –
Vis vien, ar aš norėsiu to, ar ne.
Man tai yra naujiena; bet jei taip, –
Leisk būsimą nemirtingumą savo
Patirti šiandien.

Liuciferis
Tu patyrei jį
Tada, kai dar manęs nepažinojai.

K a i n a s
Kuriuo būdu?

L i u c i f e r i s
Kentėdamas.

K a i n a s
Nejau
Ir mūsų kančios truks per amžius?

L i u c i f e r i s
Spręsi
Tu pats ir tavo sūnūs – mes visi.
Bet pažiūrėk, koksai didingas vaizdas!

K a i n a s
Pasauli įstabus! Ir jūs, pulkai
Kaskart naujų, vis puikesnių žvaigždžių!
Sakykit, kas jūs esate? Kas toji
Žydra, beribė oro dykuma,
Kur skrendat jūs lyg lapai rudeniniai
Ties rojaus upių vandenais giedrais?
Ar jūsų kelias aiškiai nužymėtas?
Arba galbūt laisvai ir sumišai,
Apsvaigusios nuo savo amžinumo,
Jūs lekiate į tolį begalinį,
Apie kurį baisu net pagalvot?..
O, Viešpatie! O, viešpačiai! Vis tiek kas!
Gėriuos jumis ir jūsų kūriniais,
Kiekvieno jūsų poreiškio gražybe!
Tarsi atomui liepkit man numirt
(Jei tik atomai miršta!) – arba leiskit
Man perprast jūsų išmintį ir galią!
Nors dulkė aš, bet savo mintimi
Apglėbiu tai, ką regi mano akys…

O demone, gyvybę man atimk –
Ar iš arčiau duok viską pamatyti!

Liuciferis
Pakankamai arti tu. Atsigręžk,
Pasižiūrėk į žemę.

Kainas
Kurgi ji?
Regiu tik begales žvaigždžių aplinkui.

Liuciferis
Čionai pažvelk.

Kainas
Aš nieko nematau.

Liuciferis
Štai – ji dar spingsi.

Kainas
Kur? Tenai?

Liuciferis
Taip, ten.

Kainas
Negali būti! Prieblandoj vakarėj
Tarp girių ar ūksmingam paupy
Aš ugnines matydavau muses
Ir žibančius vabaliukus: man rodos,
Kad jie švytėdavo ryškiau kaip žemė,
Kuri maitina juos.

Liuciferis
Dabar tau teko
Matyt ir spindinčius vabaliukus,

Ir spindinčius pasaulius. Ką gi tu
Galėtum apie juos man pasakyti?

K a i n a s
Jog tie ir tie – savaip yra žavingi,
Jog poskrydį planetos nemarios,
Kaip ir plevenimą auksinės musės,
Vairuoja kažin kas; jog net naktis
Jiems ne pati šį grožį teikia.

L i u c i f e r i s
Kas gi?

K a i n a s
Atsakymo aš laukiu iš tavęs.

L i u c i f e r i s
Turėtumei drąsos pasižiūrėti?..

K a i n a s
Į ką? Lig šiol tu neparodei nieko,
Kas būtų kiek apstulbinę mane.

L i u c i f e r i s
Gerai! Ką tu norėtumei regėt:
Mirtingus padarus ar nemirtingus?

K a i n a s
Beje, k a s gyvas padaras yra?

L i u c i f e r i s
Dviejų pradų skirtingų derinys.
Kas domina tave?

K a i n a s
Tai, ką matau.

Liuciferis
O kas pirma labiausiai traukė širdį?

Kainas
Tai, ko nesu aš niekuomet regėjęs
Ir neregėsiu: paslaptys mirties.

Liuciferis
Aš tau parodžiau tuos, kurie nemiršta;
Gal mirusius norėtum pamatyt?

Kainas
Norėčiau.

Liuciferis
Tąsyk neškit mus pirmyn,
Sparnai galingi!

Kainas
Kaip mes orą skrodžiam!
Žvaigždynai traukiasi ir blėsta... Žeme!
O, kur tu, žeme? Duok į ją pažvelgt:
Aš – jos sūnus.

Liuciferis
Ji dingo iš akių.
Visatos erdvėje – jinai mažesnė
Negu kad tu prieš ją. Bet nemanyk,
Jog pasiseks nuo jos tau atsiplėšti, –
Ne, tu pas ją sugrįši dar. Jinai
Sudaro dalį mūs nemirtingumo.

Kainas
Kur tu dabar keliauti ketini?

Liuciferis
Į viešpatiją žuvusių pasaulių,

Kurių skeveldra – žemė.

K a i n a s

Tad išeina,
Kad ji sena?

L i u c i f e r i s

Kaip ir pati gyvybė;
O juk gyvybės būta prieš tave,
Ir prieš mane, ir pagaliau prieš tuos,
Kurie net mudu su tavim pranoksta.
Daug kas gyvens be galo; o ne vienas,
Kas dedasi bepradis, – iš tiesų
Turėjo tokią pat niekingą pradžią,
Kaip tu. Galingi žūsta – ir vietas
Užleidžia menkaverčiams padarams,
Kuriuos yra sunku įsivaizduoti.
Tiktai erdvė ir laikas nesikeičia, –
Nors, antra vertus, besikeisdami
Težūsta trapūs žemės sutvėrimai...
Tu – žemės dulkė ir dėl to galėsi
Suprasti ir regėti vien tatai,
Kas žemės pagimdyta.

K a i n a s

Kaip! Tik tiek?
Nepabijosiu nieko...

L i u c i f e r i s

Tad pirmyn!

K a i n a s

Kaip greitai blėsta žvaigždės! Prieš minutę
Man iš arti atrodė kai kurios
Didžiulės lyg pasauliai...

L i u c i f e r i s
Tai iš tikro –
Pasauliai.

K a i n a s
Rojus ten yra taipogi?

L i u c i f e r i s
Galbūt.

K a i n a s
O žmonės?

L i u c i f e r i s
Gal yra ir žmonės,
Ar padarai, pranašesni už juos.

K a i n a s
Ir angys?

L i u c i f e r i s
Jeigu esama žmonių,
Vadinasi, šliužų taip pat netrūksta,
Nors kojomis jie vaikščioja dažnai.

K a i n a s
Labiau vis tolsta žvaigždės... Kur mes lekiam?

L i u c i f e r i s
Į praeities šešėlių nebylių
Ir ateities miglotos karalystę.

K a i n a s
Tirštėja tamsuma. Išnyko žvaigždės.

L i u c i f e r i s
Bet tu matai vis viena.

K a i n a s

Kaip klaiku!
Nei saulės, nei mėnulio... Nei ugnelės...
Nakties bežvaigždės drumzlinoj mėlynėj
Gigantiški sustingę gurvoliai
Pro ūkaną paraudusią dūluoja,
Bet nepanašūs jie į tuos pasaulius,
Kurie lig šiolei švietė mums kely
Ir buvo, rodos, kupini gyvybės:
Tenai net pro užslinkusias miglas
Aš veikiai įžiūrėdavau viršūnes
Aukštų kalnų, gilias lomas ir klónius
Ir milžiniškus plotus vandenų;
Iš jųjų tryško žiežirbos; aplinkui
Žėravo dideli ugnies žiedai,
Ir spinduliavo šalimais mėnuliai,
Primindami brangiosios žemės veidą.
O šičia viskas taip gūdu, nyku...

L i u c i f e r i s
Bet aišku. Tu regėti troškai mirtį
Ir mirusius?

K a i n a s

Kadangi apie juos
Girdėjau aš – ir nuodėmė Adomo
Yra pasmerkus mus visus myriop, –
Man dirstelėt norėtųsi šiandieną
Į tai, ką aš anksčiau arba vėliau
Turėsiu pamatyti būtinai.

L i u c i f e r i s
Veizdėk!

Kainas

Visur tamsa...

Liuciferis

Ji bus per amžius;
Bet mes atidarysim jos vartus.

Kainas

Garai didžiuliais verčias grumulais...
Iš kur jie?

Liuciferis

Žengk pirmyn.

Kainas

Ar aš sugrįšiu?

Liuciferis

Be abejonės. Kas gi, jei ne tu
Ir jei ne tavo giminė pripildys
Dar pustuštę kol kas mirties buveinę?

Kainas

Iš lėto sklaistos debesys tiršti
Ir mus apsiaučia kamuoliais gauruotais.

Liuciferis

Įeik.

Kainas

O tu?

Liuciferis

Nebūgštauk. Be manęs
Nebūtumei patekęs niekados
Vaiduoklių karalystėn. Tad į priekį!

Abudu pradingsta tarp debesų

II SCENA

Pragaras
Pasirodo Liuciferis ir Kainas

K a i n a s
Kokie nejaukūs, tylūs, rūškani
Atrodo šie pasauliai bekraštiniai!
Jie apgyventi dar kur kas tirščiau
Negu anie apvalūs milžinai,
Kurių tiek daug ten, aukštumoj, švytruoja.
Jog aš pradžioj juos palaikiau ne masėm,
O spindinčiais gyventojais dangaus –
Ir tik paskui, kada, arčiau priskridęs,
Gerai įsižiūrėjau, – supratau,
Kad tai erdvėj degą bedvasiai kūnai,
Maitintojai šimtų gyvų būtybių.
Bet čia – taip debesinga ir tamsu
Tarytum naktį...

L i u c i f e r i s
Šičia viešpatauja
Mirtis. Tu ją norėtum pamatyt?

K a i n a s
Ką aš galėčiau atsakyti tau,
Jos nepažindamas? Bet jeigu tiesą
Man pasakoja tėvas apie ją, –
Tai ji... O, Dieve! Pagalvot šiurpu...
Prakeikiu tą, kurs davė man gyvybę,
Tačiau surišo ją su mirtimi,

Betykančia kaltam ir nekaltam
Atimti menką dovaną gyvybės.

Liuciferis
Kodėl tu šitaip keiki savo tėvą?

Kainas
Todėl, kad, gyvastį suteikęs man
Ir uždraustojo vaisiaus paragavęs,
Jisai mane prakeikė tuo pačiu.

Liuciferis
Taip, judu riša bendras prakeikimas.
Bet kaipgi tavo broliai ir vaikai?..

Kainas
Priims jie prakeikimą iš manęs,
Iš savojo gimdytojo ir brolio.
Tai, ką patsai gavau, paliksiu jiems!
O, tu, niūri, beribe karalyste
Sklidžių šešėlių, šmėklų milžinų,
Čionai ryškių, ten dunksančių miglotai,
Bet visada tokių liūdnų, didingų!
Kas tu esi? Gyvybė ar mirtis?

Liuciferis
Jinai – drauge ir tas, ir tas.

Kainas
O kas gi
Yra mirtis?

Liuciferis
Ar jūsų sutvėrėjas
Jums nepasakė, kad mirtis – tai naujas
Gyvenimas?

Kainas
Tuo tarpu mes iš jo
Tesužinojom tiek, kad mirs visi.

Liuciferis
Gal jis šią paslaptį atskleisti teiksis?

Kainas
Geidžiu sulaukti tos dienos laimingos.

Liuciferis
O, iš tiesų, laiminga bus diena,
Kaip po kančių baisiausių paaiškės
Negimusių būtybių milijardams,
Kad jos iš anksto pasmerktos yra
Gyventi kančiose.

Kainas
Kokie didingi
Šešėliai skraidžioja aplink mane!
Kas jie tokie? Jie taip mažai panašūs
Į tas dvasias, kurias mačiau nesyk
Ties vartais mūsų prarastojo rojaus;
Jie skiriasi taipogi nuo žmonių,
Nuo mano tėvo, nuo sesers, nuo brolio
Ir nuo vaikų, ir nuo manęs paties,
Bet vis dėlto ne angelai atrodo,
Nors išvaizda oria, grožiu, jėga
Mirtinguosius pralenkia. Man neteko
Mįslingesnių regėti sutvėrimų:
Neturi serafimo jie sparnų,
Tačiau iš savo povyzos ir gymio
Neprimena žmogaus arba žvėries
Ar šiaip kurio nors kito gyvo daikto;
Jų žavesys ir jų didi stiprybė –

Kaip tobuliausių žemės padarų,
Bet jie tokie keisti, jog abejoju,
Ar galima laikyti juos gyvais.

L i u c i f e r i s
O jie gyveno.

K a i n a s
Kur?

L i u c i f e r i s
Ten pat, kur tu.

K a i n a s
Kada?

L i u c i f e r i s
Tuomet, kai vaikščiojo pasauly,
Kurį tu vadini žeme.

K a i n a s
Tačiau
Adomas tam pasauly buvo pirmas.

L i u c i f e r i s
Taip, pirmas jūsų tarpe, bet tarp jų
Jis nepajėgtų būt net paskutinis.

K a i n a s
O kas yra jie?

L i u c i f e r i s
Tai, kuo būsi pats.

K a i n a s
O buvo kas?

Liuciferis
Gyvi, protingi, guvūs,
Prakilnūs ir garbingi padarai,
Tiek pat pranašesni už tavo tėvą
(Kai dar jisai gyveno dausose),
Kiek tavo išsigimę palikuonys
Po šešiasdešimt tūkstančių kartų
Bus menkesni negu vaikai Adomo:
Jų padermės gležnumo pavyzdys –
Tu pats.

Kainas
Deja!.. Nejaugi žuvo jie?

Liuciferis
Taip, jie visi apleido s a v o žemę,
Kaip tu apleisi savąją.

Kainas
Vienok
Jų žemė buvo m a n o žemė.

Liuciferis
Aišku.

Kainas
Bet ji pasikeitė. Tokiems galiūnams
Joje per ankšta būtų.

Liuciferis
Kitąsyk
Ji buvo daug puikesnė.

Kainas
Tad kodėl
Jinai sunyko?

L i u c i f e r i s

Pasiklauski tą,
Kuris ją sunaikino.

K a i n a s

Kaipgi jis
Padarė tai?

L i u c i f e r i s

Smūgiu negailestingu
Sutriuškino jis viską – ir tada
Iš stichijų aprimusių chaoso
Pasaulis naujas gimė pamažu.
Gyvenime tokių dalykų reta,
Bet amžinatvėj – tiek ir tiek. – Pažvelk
Į praeities paveikslą.

K a i n a s

Jis baisus!

L i u c i f e r i s

Bet užtatai teisingas. Pažiūrėk
Į tuos šešėlius: jie kadais alsavo
Kaip tu dabar.

K a i n a s

Ir aš prilygsiu jiems?

L i u c i f e r i s

Tegul atsako į tatai kūrėjas.
Parodžiau tau, kuo pirmatakai tavo
Pavirto; kas jie buvo kitados –
Tu tik gali neaiškiai numanyti,
Kiek leidžia tavo nuovoka silpna
Ir prado nemirtingojo krislelis,
Glūdįs prote ir užmojyj žmogaus.

Jus vienija su jais gyvybės gėris,
Kurio jie nebeteko, ir mirtis,
Kurios tu neišvengsi; visa kita
Tave labiausiai jungia su šliužais,
Savaime atsiradusiais dumble
Ir grimzlėse pasaulio sudaužyto,
Kurio blyški skeveldra – jūsų žemė,
Tasai paikybės rojus, tas tamsus
Apakėlių juokingų knibždėlynas,
Bijąs šviesos labiau negu nuodų.
Įsidėmėk gerai, kuo tapo šiandien
Ir kaip anksčiau atrodė šie gigantai.
O gal tau nusibodo jau? Tuomet
Sugrįžk prie savo darbo, kaski žemę:
Tave nunešiu veikiai atgalios.

K a i n a s
Aš liksiu čia.

L i u c i f e r i s
Ilgam?

K a i n a s
Visiems laikams.
Jei šičia vėl man lemta atsidurti,
Verčiau nė nesijudinsiu. Be to,
Man žemė nusibodo... Leisk pabūti
Šešėlių viešpatijoj.

L i u c i f e r i s
Nevalia.
Vaiduoklių karalystė – tai tikrovė;
Kas jų pasauly prieglobos sau ieško,
Tas turi žengti pro mirties vartus –
Taip lygiai, kaip ir jie yra įžengę.

Kainas
Pro kokius gi vartus įėjom mes?

Liuciferis
Pro mano! Apsuptas bežadžių šmėklų,
Tu gyvas, nes kvėpuoji manimi.
Bet tau reikės sugrįžt savon planeton;
Tad nesvajoki likti čia, pakolei
Neišmušė tavoji valanda.

Kainas
O jiems ar teks išvysti vėlei žemę?

Liuciferis
Jų žemė dingo amžinai... Jos veidą
Taip pakeitė audringi gaivalai,
Kad nieks neras pažįstamo sklypelio
Ant jos suakmenėjusios plutos.
O, kokio nuostabaus pasaulio būta!

Kainas
Jis ir dabar užtektinai puikus.
Ant žemės nerūgoju aš nė kiek,
Nors priverstas esu ją kasinėti;
Aš piktinuos vien tuo, kad privalau
Už jos kiekvieną duodamą gėrybę
Mokėti savo prakaitu, kad niekaip
Aš negaliu pasotinti savy
Tiesos nenumalšinamo troškimo,
Kad nuolatos drebėti aš turiu
Prieš mirtį ir gyvenimą.

Liuciferis
Matai,
Kas iš pasaulio tavo pasiliko?

Deja, tau net sunku įsivaizduot,
Koks buvo jis anksčiau.

Kainas
O kas tokie
Ten stūkso? Tie gremėzdai nepaslankūs –
Gal patys atšiauriausi iš visų:
Jie primena man žvėris laukinius,
Nakčia tarp girių staugiančius siaubingai,
Tik šitie dešimt kartų klaikesni...
Jie žymiai aukštesni už rojaus sienas,
Liepsnojančios jų akys žaižaruoja
It cherubinų rankose kardai,
Ir lyg kamienai medžių apgenėtų
Didžiulės iltys kyšo iš nasrų.
Kas buvo kitą kartą jie?

Liuciferis
Tas pat,
Kas ten, pas jus, mamutai. Aibių aibės
Tokių esybių guli žemėj.

Kainas
Argi
Jų visiškai nebėr daugiau?

Liuciferis
Nebėr.
Jei jūsų gležnakūnė padermė
Su šitokiais siaubūnais susiremtų,
Jinai sugniužtų beregint – ir tuo
Išsyk paverstų niekais prakeikimą,
Kuris ją slegia.

K a i n a s
Kam gi mums kovoti?

L i u c i f e r i s
Tu užmiršai, ką pranašavo jums
Tasai, kuris išvarė jus iš rojaus:
„Kova prieš viską ir mirtis visiems,
Visur dejonės, sielvartai ir ligos."
Tokie yra užginto medžio vaisiai.

K a i n a s
Tačiau už ką gi mirti pasmerkti
Ir žvėrys?

L i u c i f e r i s
Jūsų Dievas juk pasakė,
Kad tyčiomis sutvėrė juos žmonėms,
O žmones – sau. Nejaugi trokšti tu,
Kad jų likimas būtų laimingesnis
Už jūsų? Jei ne nuodėmė Adomo, –
Puikiausiai sau gyvuotų jie visi.

K a i n a s
Kaip gaila! Vargšai! Panašiai kaip mes,
Nė rojaus obuolio neparagavę,
Kurs davė mirtį vietoj pažinimo,
Už mano tėvo kaltę kenčia jie.
Tai m e l o medis! Mes nežinom nieko.
Jisai žadėjo duoti mums už mirtį
Žinojimą. Bet ką mes žinom? Ką?

L i u c i f e r i s
Galbūt kaipsyk žinojimo viršūnėn
Mirtis ir veda: iš visų dalykų
Yra neabejotina tik ji;

Vadinasi, jinai geriausias kelias
Į tikrą pažinimą. Aš manau,
Jog uždraustasis medis nemelavo,
Nors lėmė pražūtį.

K a i n a s
Kaip čia niauru!
Žvelgiu aplinkui – ir stebiuos.

L i u c i f e r i s
Tuo tarpu
Dar neatėjo tavo valanda.
Materija negali iki galo
Suprasti dvasios. Džiaukis bent patyręs,
Jog esama pasaulių ir tokių.

K a i n a s
Mes ir pirma žinojom apie mirtį.

L i u c i f e r i s
Bet nenumanėt, kas yra už jos.

K a i n a s
Man ir dabar tatai nepaaiškėjo.

L i u c i f e r i s
Tu įsitikinai, jog už ribų
Tavos būties yra būtis kitokia.
Šį rytą tu dar nežinojai to.

K a i n a s
Bet šičia taip tamsu ir slėpininga...

L i u c i f e r i s
Palauk: praskaidrins viską ateitis.

Kainas
O kas gi šita spindinti prieš mus
Glotni, neišmatuojama mėlynė,
Kurią su rojaus upės vandenais,
Srovenančiais pro manąją buveinę,
Palyginti galėčiau, jei ne ši
Stebėtina bekraštė platuma,
Ne ši erdvė, žydresnė už padangę?

Liuciferis
Ta vaiski plynė – jūsų okeanų
Pirmavaizdis didingas; jo krantuos
Apsigyventi tavo ainiams lemta.

Kainas
Tai ištisa beribė saulės jūra!
Kas per baidyklės keistos žaidžia ten
Jos tviskančiam paviršiuj?

Liuciferis
Prieš tave
Leviatanų šmėklos.

Kainas
O tasai
Kraupus žaltys su permirkusiais karčiais,
Iškėlęs savo galvą iš bedugnės
Už aukštą kedrą dešimtsyk aukščiau, –
Tas milžinas, kuris lengvai turbūt
Apjuostų savo kūnu šiuos pasaulius, –
Ar jis ne vienas tų, kur dausose
Atokaitoje šildės po medžiu?

Liuciferis
Ieva geriausiai žino, kaip atrodė

Jos gundytojas.

K a i n a s

Šis – per daug siaubingas.
Anas turėjo patrauklesnis būt.

L i u c i f e r i s

Tau jo matyt neteko niekuomet?

K a i n a s

Esu regėjęs daug roplių visokių,
Bet to, kurs mano motinai įpiršo
Lemtingą vaisių, niekad nemačiau.

L i u c i f e r i s

O tėvas?

K a i n a s

Irgi ne: anas žaltys
Per motiną Adomą suviliojo.

L i u c i f e r i s

Lengvatiki! Kai išmone nauja
Tave ar tavo sūnus gundys žmonos,
Žinok, kad t a s jų lūpomis byloja,
Kas jau yra sugundęs jas pačias.

K a i n a s

Po laiko tavo įspėjimai! Kuo gi
Dar gali gundyt moterį žalčiai?

L i u c i f e r i s

Ir moterims, ir vyrams atsiras
Abipusių pagundų. Tavo sūnūs
Tegul tatai įsideda galvon!
Tau nuoširdžiai aš patariu kaip draugas,
Nepaisydamas savo net naudos;

Tikriausiai tu manęs nepaklausysi...
Et, menkas nuostolis.

K a i n a s

Nesuprantu,
Ką reiškia šitie žodžiai.

L i u c i f e r i s

Juo geriau!
Abudu jūs – tu ir pasaulis tavo –
Dar visiškai jauni. Argi tiesa,
Jog tu kenti, jautiesi prasikaltęs?..

K a i n a s

Sunku man spręsti, kuo aš nusidėjau;
Bet sielvarto patyriau nemažai.

L i u c i f e r i s

Sūnau pirmasis pirmgimio žmogaus!
Taip, tu iš tikro blogas, nuodėmingas,
Taip, tu kamuojiesi be atvangos,
Bet šitie tavo negandai visi,
Palyginti su tuo, kas tau dar skirta,
Yra dangaus palaima – panašiai
Kaip tie skausmai, kuriuos patirsi greitai,
Atrodys rojaus pasaka prieš tat,
Ką palikuonys tavo gaus pakelti,
Lyg dulkės besidaugindami nuolat...
Bet laikas grįžti žemėn.

K a i n a s

Ar čionai
Tu vien tik tam atsitempei mane?

L i u c i f e r i s

Argi ne tu geidei pažinti tiesą?

Kainas
Per ją tikėjaus laimėn rasti kelią.

Liuciferis
Jei jūsų laimė glūdi tiesoje, –
Tai tu esi laimingas jau.

Kainas
Ne veltui
Griežtai įsakė mano tėvui Viešpats
Nelemto medžio sergėtis.

Liuciferis
Verčiau
Jis visiškai nebūtų jo sodinęs!
Juk blogio nežinoti – anaiptol
Nereiškia apsisaugoti nuo blogio,
Kurio apstu visur.

Kainas
Negali būt!
Aš trokštu gero.

Liuciferis
Kas netrokšta jo?
Kas myli blogį vien už jo kartybę?
Tikriausiai – niekas. Blogis – štai kur raktas.
Štai kur esmė būties ir nebūties.

Kainas
O tie pasauliai, šviečiantys taip skaidriai,
Kuriuos regėjom prieš įžengdami
Į ūkanotą šmėklų karalystę, –
Be abejonės, nepažįsta blogio:
Per daug jie gražūs.

L i u c i f e r i s

Tu gi juos matei
Tiktai iš tolo.

K a i n a s

Nuotolis tegali
Sumažinti grožybę: iš arti
Jie šimtą kartų puikesni.

L i u c i f e r i s

Prieik
Prie žavingiausio žemės sutvėrimo
Ir spręsk, ar jis ko vertas.

K a i n a s

Tikras grožis
Man dvigubai mielesnis iš arčiau.

L i u c i f e r i s
Akių ir dvasios monai! Pasakyk,
Kas iš arti labiau negu iš tolo
Patinka tau?

K a i n a s

Ada, sesuo manoji.
Nakties padangių mėlyna gelmė,
Visi žvaigždynai ir šviesa mėnulio,
Plevenančio nebyliai kaip dvasia,
Ir pasakiški sutemų šešėliai,
Ir spindulinga rytmečio žara,
Ir dyvina saulėlydžio pašvaistė,
Kai, gęstančios gedėdamas dienos,
Nenorom saldžias ašaras aš lieju
Ir palengva į vakarų dausas
Su debesiais drauge skrendu svajonėm...

Miškų unksmė ir lapų žaluma,
Ir chorai paukščių, garbinančių meilę,
Kurių giesmė su himnais cherubinų
Iš vieno plaukia oru tuo metu,
Kai leidžias tamsuma ant rojaus sienų, –
Ką reiškia visa tai prieš Ados veidą?
Nuo žemės ir dangaus akis nukreipęs,
Gėriuosi ja.

L i u c i f e r i s
Tikiu, jinai žavi,
Žavi kaip pirmas meilės kūrinys,
Kaip atžala jaunosios jūsų žemės, –
Bet vis dėlto jos grožis – tik apgaulė.

K a i n a s
Tu taip kalbi, nes tu ne brolis jai.

L i u c i f e r i s
Žmogau! Kiekvieną, kurs yra bevaikis,
Laikau aš savo broliu.

K a i n a s
Tąsyk tau
Nėra prasmės draugauti su manim.

L i u c i f e r i s
Kažin, ar tu manęs nepasigesi.
Bet jei tokia būtybė nuostabi
Priklauso tau, – dėl ko tu nelaimingas?

K a i n a s
Kodėl aš gyvenu? Kodėl tu pats,
Kodėl visi pasauly nelaimingi,
Neišskiriant nė to, kuris sutvėrė
Tiek bėdžių! Menkas džiaugsmas kurt vien tam,

Kad būtų ką naikinti... Pasak tėvo,
Jis – visagalis. Jeigu geras jis,
Dėl ko tuomet piktybė taip keroja?
Adomas sako, kad jinai – tik kelias
Į gėrį... Štai paaiškinimas jo!
Bet kas gi tai per gėris, kurio šaknys –
Piktybėje? Mačiau aš, kaip ėriuką
Angis įgylė: vargšas avinėlis
Apsiputojęs krito žemėn tuoj,
O motina jo blaškėsi šalia
Ir gailiai bliovė... Tąsyk mano tėvas
Kažin kokių žolių jam prie žaizdos
Pridėjo – ir anas pamažėli
Atkuto, pažvitrėjo ir, meilingai
Prie motinos pripuolęs, ėmė žįsti,
O ta linksmai, virpėdama visa,
Atgijusį mažylį savo laižė,
„Žiūrėk, sūnau, – Adomas tarė man, –
Kaip iš piktybės gera gimsta."

Liuciferis

Ką gi
Tu atsakei jam?

Kainas

Nieko. Juk jisai
Yra man tėvas. Betgi jau tada
Aš pagalvojau, kad geriau būt buvę
Anam ėriukui visiškai išvengti
Gyvatės geluonies, negu paskui,
Po šitiek neapsakomų kančių,
Gyvybę savo menką vėl atgauti
Vaistažolių dėka...

L i u c i f e r i s
Tu man sakei,
Kad tau meiliausia toji, su kuria
Iš motinos vienos esi tu gimęs,
Kad ji dabar vaikus tavuosius peni.

K a i n a s
Teisybė. Kaip gyvenčiau aš be jos?

L i u c i f e r i s
Kaip aš.

K a i n a s
Nejaugi tu nemyli nieko?

L i u c i f e r i s
O argi tavo Dievas myli ką?

K a i n a s
Anot Adomo, myli jis visus,
Bet aš nepastebėjau šitos meilės.

L i u c i f e r i s
Vadinasi, tu spręsti negali,
Ar myliu aš ką nors, ar ne. Tau aiškus
Tik bendras vaizdas, prieš kurį savaime
Lyg sniegas tirpsta smulkesni dalykai.

K a i n a s
Lyg s n i e g a s? Ką tai reiškia?

L i u c i f e r i s
Būk verčiau
Patenkintas, jog nepažįsti to,
Ką lemta bus patirti tavo ainiams,
Ir džiaukis šilima dangaus saulėto,
Dar niekuomet nemačiusio žiemos.

Kainas
Nemyli tu nė vieno sutvėrimo,
Kurs panašus atrodo į tave?

Liuciferis
O tu patsai save ar myli?

Kainas
Taip,
Bet daug mažiau už tą, kuri man teikia
Gyvenimo varguos užsimiršimą,
Kuri už viską man yra brangesnė,
Nes myliu ją.

Liuciferis
Tu myli ją dėl to,
Kad ji graži kaip rojaus obuolys,
Kuris kadaise Ievą sužavėjo;
Bet grožis jos nuvys – ir tavo meilė
Praeis kaip kiekviena kita aistra...

Kainas
Kas grožį jos išdildyt gali?

Liuciferis
Laikas.

Kainas
Bet dienos lekia greit, o mūs tėvai
Kol kas gražumo savo nenustoja,
Nors prie manos sesers ir angelų
Toli gražu prilygti neįstengia.

Liuciferis
Visiems ateis eilė.

Kainas

Skaudu girdėt!
Bet aš nesugebu įsivaizduoti,
Kad sumažėtų mano meilė Adai.
Ir jeigu atžydės jos žavesys,
Manau, jog tas, kas jį yra sukūręs,
Turės daugiau prarasti negu aš,
Regėdamas, kaip žūsta šitoks grožis.

Liuciferis
Tu myli tai, kas žus. Tavęs man gaila.

Kainas
O man tavęs, nes tu nemyli nieko.

Liuciferis
Ar tavo brolis mielas tavo širdžiai?

Kainas
Jisai brangus man, – kas čia nuostabaus?

Liuciferis
Jį myli jūsų Dievas ir Adomas.

Kainas
Ir aš taip pat.

Liuciferis

Pagirtinas dalykas,
Kad tu toksai meilus ir nuolankus.

Kainas
Aš – nuolankus?

Liuciferis

Nors tu esi vyriausias
Ievos sūnus, bet Abelį ji myli

Labiau už savo pirmgimį.

K a i n a s
Žaltys
Jos buvo numylėtinis pirmasis;
Jis – antras iš eilės...

L i u c i f e r i s
Bet tavo brolis –
Ir tėvo numylėtinis.

K a i n a s
Kas man?
Ar Kainui nevalia mylėti to,
Ką myli kitas?

L i u c i f e r i s
Net patsai Jehova,
Dosnus, mielaširdingas jūsų Viešpats
Ir šeimininkas uždraustojo rojaus,
Į Abelį su šypsena švelnia
Žiūrėti teikias.

K a i n a s
Nemačiau Jehovos
Ir nežinau, ar moka jis šypsot.

L i u c i f e r i s
Bet tu matai jo angelus.

K a i n a s
Retokai.

L i u c i f e r i s
Tačiau tikrų tikriausiai pastebėjai,
Kad angelai globoja tavo brolį
Ir priima maloniai jo aukas.

K a i n a s
Na, ir tegul! Kam visos šitos kalbos?

L i u c i f e r i s
Tu juk galvoji apie tai iš seno.

K a i n a s
Jei netgi ir galvojau aš kada, –
Tai kam iš naujo žadinti tą mintį...
Stabtelia susijaudinęs
O, demone! Mes esame dabar
Pasaulyje, priklausančiame tau;
Tad manojo pasaulio neminėki.
Nemaža tu parodei man stebuklų,
Parodei mūsų pirmtakus didžius,
Gyvavusius toj žemėj, iš kurios
Beliko tik mažytė atskalėlė –
Žmonių buveinė; tu parodei man
Švytruojančių planetų milijardus,
Kurių būry taip blausiai bliksi žemė,
Visų jų palydovė amžina;
Tu man parodei gūdžią karalystę
Šešėlių ir mirties, apie kurią
Su tokia baime šneka mano tėvas;
Tu daug parodei man, tačiau ne viską.
Parodyk, kur gyvena pats Jehova,
Kur rojus jo? Kur tavo rojus? Kur?

L i u c i f e r i s
Visur.

K a i n a s
Nejaugi jūs, kaip ir kiekvienas,
Neturit savo būstinės aiškiōs?
Žmogus gyvena žemėje antai;

Kitoki padarai – kituos pasauliuos;
Kas džiaugiasi gyvenimo šviesa,
Tas turi savo stichiją; net tie,
Kurie nebealsuoja mūsų oru,
Yra visi, kaip tu man pasakei,
Į jiems paskirtą vietą susispietę.
Vadinasi, ir judu su Jehova
Taip pat kur norint esat įsikūrę.
Ar jūs su juo gyvenate kartu?

L i u c i f e r i s
Mes valdome kartu, gyvenam skyrium.

K a i n a s
O, kad iš judviejų tebūtų vienas!
Gal stichijų kovojančių audra
Bendrų tikslų akivaizdoj atslūgtų!
Jūs – neaprėpiami, jūs išmintingi, –
Tai ko gi nesutinkat nuolatos?
Ir pagal savo prigimtį ir galią
Jūs broliai esate.

L i u c i f e r i s
O argi judu
Su Abeliu ne broliai?

K a i n a s
Taip, mes e s a m
Ir b ū s i m broliai. Bet galų gale –
Tai nesvarbu. Jūs, dvasios, nepanašios
Į žmogų. Kaip tad gali Nemirtingas
Kovot su Neaprėpiamu – ir stumti
Pasaulį visą sumaištin klaikion?
Dėl ko gi tos grumtynės?

L i u c i f e r i s
Dėl valdžios.

K a i n a s
Tu man sakei, kad judu nemirtingi.

L i u c i f e r i s
Tiesa.

K a i n a s
O toji mėlyna erdvė...

L i u c i f e r i s
Jinai yra beribė.

K a i n a s
Negi jūs
Abu neišsitenkate joje,
Kad vaidijatės tarp savęs tolydžio
Ir nevaliojat viešpataut sykiu?

L i u c i f e r i s
Joje mes viešpataujame abudu.

K a i n a s
Tai kam iš jūsų vienas daro pikta?

L i u c i f e r i s
Katras gi būtent?

K a i n a s
Tu! Kad ir gali
Padėti žmogui, bet padėt nenori.

L i u c i f e r i s
Lai padeda tasai, kurs jus sutvėrė.
Jūs esat jo – ne mano padarai.

K a i n a s
Tebūna taip. Bet aš tave prašau
Atvert man jo ar savąją buveinę.

L i u c i f e r i s
Galėčiau tau atverti jas abi.
Tačiau ateis diena, kada tu pats
Į vieną jų įžengsi amžių amžiams.

K a i n a s
Kodėl dabar neduodi jos išvysti?

L i u c i f e r i s
Mirtingas tavo protas vos ne vos
Pajėgia aiškiai perprasti tatai,
Ką tu regėjai čia. O tu veržiesi
Pažinti didžią paslaptį dvilypę,
Tu pamatyt įsigeidei žūtbūt
Dviejų pradų šventoves!.. Žemės dulke!
Besaikę savo drąsą pažabok,
Nes, vieną jų išvydęs, tu pražūsi.

K a i n a s
Tegul! Kad tik jas gaučiau pamatyti!

L i u c i f e r i s
Jaučiu iš karto kalbant sūnų tos,
Kuri susiviliojo rojaus vaisium!
Kam žūti tau beprasmiškai? Juk tu
Vis vien nepamatysi nieko.

K a i n a s
Argi
Mirtis man visko neatskleis?

Liuciferis

Mirtis –
Tiktai pirma pakópa.

Kainas

Jeigu taip,
Aš pradedu bijoti jos mažiau,
Žinodamas, kad ji nėra betikslė.

Liuciferis

Na, o dabar tau metas grįžti žemėn,
Gyvent ir daugint padermę Adomo:
Gert, valgyt, dirbti, linksmintis, liūdėt,
Drebėti dėl savęs, miegot – ir mirti.

Kainas

Tai kam gi tu man rodei visa tat?

Liuciferis

Buvai ištroškęs tu pažinti tiesą;
O tai, ką mudu su tavim regėjom,
Byloja tau: pažink patsai save.

Kainas

Tik viena aš žinau, deja: aš – niekas.

Liuciferis

Štai išdava ieškojimų žmogaus!
Gerai įkalk į galvą ją vaikams:
Juos tai apsaugos nuo kančių daugybės.

Kainas

Išpuikęs demone! Tu toks valdingas,
Taip įžūliai kalbi, vienok yra
Kažkas aukštesnis už tave.

L i u c i f e r i s
Nėra!
Prisiekiu tau dangum, kurį jis valdo,
Ir pragaro bedugnėm, ir šimtais
Pasaulių, mums priklausančių, – nėra!
Jis mano nugalėtojas – teisybė,
Bet jis ne pranašesnis už mane.
Jį liaupsina visi, tiktai ne aš!
Su juo tebekariauju po šiai dienai
Taip, kaip danguj kadaise kariavau.
Ir požemio tamsybių prarajoj,
Ir viešpatijoj amžių begalinių,
Ir plotuos neapmatomų erdvių –
Visur ir visada su juo kovosiu!
Žvaigždynai, žemė, vandenys drebės,
Kol eis kova didžioji, kol svarstyklės
Pakryps į vieną pusę pagaliau
Ir žus jisai ar jo neapkentėjas!
Bet argi kas įstengtų kada nors
Nemirtingumą mūsų užgesint
Ir mudviejų nesantaiką išdildyt?
Jis įveikė mane – ir užtatai
P i k t u vadina priešininką savo.
O jo paties gerumas – kuo jis reiškias?
Jei būtų pasisekę m a n laimėt,
Piktadarys didžiausias būtų Dievas.
Iš tikro, ką gi davė jis jauniems
Gyventojams niekingo pasaulėlio?

K a i n a s
Jo dovanos ir šykščios, ir nemielos.

L i u c i f e r i s
Skubėk tad žemėn grįžt – ir iš dangaus

Naujų malonių lauk. Kiekvienas gėris
Yra savaime gėris, blogis – blogis,
Nepriklausydamas nuo valios to,
Kas teikia šitą blogį arba gėrį.
Už gerą darbą jį geru vadinkit,
Bet neprimeskit jo niekšybių man,
O stenkitės atsekti jų šaltinį;
Jūs turit pasikliauti visados
Gyvenimo patirtimi – ne žodžiais,
Nors ir iš Dievo lūpų sklistų jie.
Jums pažinimo medis dovanojo
Vienintelį vertingą gėrį – protą:
Lai jo nenuslopina niekada
Jokie pikti grasinimai tirono,
Jus verčiančio aklai tikėti tuo,
Kam prieštarauja išmonė ir jausmas.
Galvokite ir būkit ištvermingi!
Jei regimas pasaulis jus apvylė, –
Pasaulį susikurkit savyje
Ir, silpną savo prigimtį užgniaužę,
Pasidarykit dvasios milžinais!
Abu pradingsta

TREČIAS VEIKSMAS

Žemė; vietovė netoli rojaus, kaip ir I veiksme. Įeina Kainas ir Ada

A d a
Cit, Kainai, ženk tyliau!

K a i n a s
Gerai. O kas?

A d a
Ant lapų, kiparisų unksmėje,
Enochas mūsų miega.

K a i n a s
Kiparisas...
Koks gedulingas medis! Pažiūrėk:
Jisai nelyginant apverkia tą,
Ką jo šešėlis gaubia. Tokį guolį
Be reikalo tu sūnui parinkai.

A d a
Tenai tamsu lyg naktį; pro šakas
Nė saulė neįšviečia, – jų pavėsis
Tarytum skirtas saugot mūsų miegui.

K a i n a s
Taip, paskutiniam amžinajam miegui!..
Bet eikime artyn.
Prieina prie kūdikio
Koks jis gražus!
Veidai jo rausvesni už radastas,
Kuriom aplinkui žemė nubarstyta!

A d a
Kaip dailiai prasivėrusios jo lūpos!

Ne, nebučiuok, truputį palūkėk...
Jį gaila būtų žadinti: netrukus
Jo poilsis dieninis pasibaigs –
Ir pats jisai pabus.

K a i n a s

Gerai sakai;
Kol kas susilaikysiu nuo pagundos.
Jis šypsosi miegodamas!.. Miegok,
Šypsokis, jaunas įpėdini žemės,
Kuri bemaž yra vienmetė tavo!
Šypsokis sau, miegodamas ramiai!
Nekaltos ir laimingos tavo dienos.
Užgintojo neparagavęs vaisiaus,
Dar nežinai, kad nuogas tu esi.
Nejaugi teks ir tau pakelti bausmę
Už nuodėmę prakeiktą, nors dėl jos
Nei aš, nei tu nekaltas? Bet tuo tarpu
Miegok saldžiai!.. Įkaito jam veidelis,
Iš po ilgų, vos virpančių blakstienų,
Tamsių kaip kipariso žaluma,
Akių mėlynė juokiasi skaisti...
Jis miega ir sapnuoja...Ką? Dausas?
Sapnuok jas, mano vaike nedalingas!
Jos – tik svaja... Nė vienas iš žmonių
Nebeįžengs į uždraustąjį rojų!

A d a

Brangusis Kainai, nešnabždėk prie vaiko
Liūdnų prisiminimų praeities.
Kokia prasmė gailėtis nuolat rojaus?
Ar mes negalim kito susikurt?

K a i n a s
Kame?

A d a
Kame tik nori – kad ir čia.
Su tavimi aš nieko nestokoju,
Nesiilgiu palaimintų dausų.
Ar neturiu aš vyro ir sūnaus,
Ar neturiu aš tėvo, brolio, sesės
Ir motinos Ievos, kuriai ne tik
Už gyvastį privalome dėkot?

K a i n a s
Mes jaučiamės dėkingi jai už mirtį,
Neskaitant jau kitų gėrybių...

A d a
Kainai!
Tas pasipūtęs demonas, kuriam
Tave pavykę buvo pavilioti,
Suaitrino tau širdį dar baisiau.
O aš tikėjausi, kad tie stebuklai,
Kuriuos jis tau žadėjo, kad vaizdai
Nūdienių ir senovinių pasaulių,
Apie kuriuos tu pasakojai man,
Maištingą tavo protą nuramins
Ir tavo sielą alkstančią pasotins;
Deja, matau, kad tau jisai padarė
Tik bloga. Vis dėlto aš nepykstu
Ir mintyse net ačiū jam sakau,
Kad jis taip greit tau leido grįžti.

K a i n a s
Greitai?

A d a
Nors man labai prailgo šitas laikas,
Tačiau nuo to akimirksnio, kai tu
Mus palikai, praėjo pagal saulę
Tik pora valandų.

K a i n a s
O aš žiūrėjau
Į saulę iš arti, mačiau pasaulius,
Kuriems yra ji švietus kitados,
Bet nebešvies daugiau, mačiau ir tokius,
Kur ji nėra įspindus niekuomet:
Man rodės, jog prabėgo daugel metų...

A d a
Dvi valandos tiktai.

K a i n a s
Turbūt dvasia
Matuoja laiką pagal tai, ką regi:
Kančias ar laimę, jėgą ar menkystę...
Aš kūrinius būtybių įstabių
Regėjau jų didybėje visoj,
Aš apskridau užgesusius pasaulius
Ir, amžinybei žvelgdamas veidan,
Geidžiau jos begalybėj pasisemti
Bent keletą lašų nemirtingumo.
Dabar silpnumą savo vėl jaučiu;
Dabar aš – niekas: demonas teisus.

A d a
Ne, neteisus! Jehova kitką sako.

K a i n a s
Bet jis sutvėrė mus iš žemės dulkių;

Jis amžino gyvenimo džiaugsmais
Ir rojumi vilioja mus, o paskum
Į dulkę vėl paverčia... Bet už ką?

A d a
Tu pats žinai: už nuodėmes tėvų.

K a i n a s
O kuo gi mes dėti? Jie prasikalto,
Tegu ir miršta.

A d a
Negerai šneki;
Tu prisigaudei šitokių minčių
Iš demono, kuris tave aplankė.
Už motiną ir tėvą aš mielai
Gyvybę atiduočiau!

K a i n a s
Aš taipogi,
Jei duoklė ši pasotintų besotį
Ir jeigu šitas miegantis ramiai
Mažytis rausvaveidis padarėlis
Ir jo vaikai, ir palikuonys jų
Mirties ir vargo niekad nepažintų.

A d a
Tokia auka gal reikalinga bus
Išgelbėt visai giminei Adomo.

K a i n a s
Mes nesam niekuo nusižengę, – kam gi
Aukotis mums už svetimas kaltes?
Kam man kentėt už tai, kas padaryta
Tuomet, kai aš dar gimęs nebuvau?
Ir kaip galiu aš reikalaut aukos

Už tą bevardę nuodėmę? Nejau
Tiesos troškimas nuodėmei tolygus?

A d a
Deja, tu pats nusidedi dabar:
Kiekvienas tavo žodis – šventvagystė.

K a i n a s
Tada palik mane.

A d a
O, niekad, nors
Tave paliktų netgi Dievas, Kainai!

K a i n a s
Kas čia?

A d a
Du aukurai: prieš tau ateinant.
Juos mūsų brolis Abelis pastatė;
Jis rengias Dievui auką atnašaut
Kartu su tavimi.

K a i n a s
O kas jam sakė,
Kad deginsiu drauge su juo aukas,
Kurias jisai kiekvieną dieną neša
Su vergišku nuolankumu ir baime
Tarytum kyšį Viešpačiui?

A d a
Tikrai,
Jis pamaldus.

K a i n a s
Man aukuro nereikia,

Nes neturiu aš, ką ant jo padėt.

A d a
Žiedai vešliųjų medžių, žemės vaisiai,
Gėlių ankstyvų švelnūs pumpurai
Ir puošnios gėlės – viskas miela Dievui,
Ką iš širdies, su atgaila ir meile
Jo garbei atnašaujam.

K a i n a s
Aš tempiau
Prakeiktą savo jungą, kaitroje
Plūkiausi, liejau prakaitą laukuos, –
Ar to dar maža? Kaip meilus aš būsiu,
Kovodamas su stichijom visom
Dėl kąsnio savo duonos kasdieninės?
Už ką dėkingas jausiuosi? Už tai,
Kad dulkė aš, kad šliaužioju tarp dulkių
Ir dulke vėl pavirsiu? Kas aš? Niekas.
Tai kam gi veidmainiauti aš turiu
Ir apsimest patenkintas kančiom?
Už ką, nesuprantu, man atgailauti?
Nebent už tėvo nuodėmę, kurią
Mes esam savo negandais atpirkę
Ir už kurią bus pasmerktos kentėt,
Kentėt be galo – kartos ateities!..
Jis miega, mūsų jaunas pumpurėlis,
Ir nenumano visiškai turbūt,
Kad jis yra jau gemalas daugybės
Naujų gyvybių ir naujų skausmų!
Verčiau pagriebt jį miegantį – ir galvą
Sutriuškinti į uolą, negu leist...

A d a
O, Dieve! Mano kūdikio nelieski,
Nelieski s a v o kūdikio, o Kainai!

K a i n a s
Nesibijok! Nė už dangaus žvaigždynus,
Nė už galybę to, kurs valdo juos,
Aš niekuo nesudrumsiu jo sapnų,
Tik tėviškai priėjęs pabučiuosiu.

A d a
Tai kam gi taip grėsmingai tu kalbi?

K a i n a s
Aš pasakiau, kad daug geriau numirti,
Negu gyvent tokiuos varguos kaip mes
Ir perteikti vaikams ir savo ainiams
Nežinomų dar sielvartų šimtus.
Bet jei tau mano žodžiai rėžia ausį,
Aš pasakysiu tiek: geriau būt buvę
Negimti jam.

A d a
O, nekalbėki taip!
Koks džiaugsmas būti motina – penėt,
Liūliuot ir glamonėt mažylį savo!
Cit!.. Jis tuojau pabus... Sūneli mielas!
Prieina prie kūdikio
O, Kainai, pažiūrėk, koks jis puikus,
Koks kupinas vilties, jėgų ir laimės!
Jis panašus iš gymio į mane
Ir į tave, kai tu ramus esi... –
Tada visi mes būname panašūs,
Teisybė? – Veidas motinos ir tėvo

Atsimuša jų kūdikio veide
Lyg vandeny skaidriam, kai jis ramus, –
Kai tu ramus, brangusis mano Kainai!
Mylėk tad mus ir vardan mūsų meilės
Patsai save mylėk! Žvelk, kaip jis juokias,
Kaip tiesia jis į mudu rankutes,
Kaip, mėlynas akis plačiai atvėręs,
Džiaugsmu sparnuotas, sveikina tave.
Nepasakoti mums apie kančias!
Galėtų net bevaikiai cherubinai
Tau pavydėti šitokio sūnaus!
Tu jį palaimink, Kainai. Nors jisai
Nemoka žodžiais padėkos išreikšti,
Bet jo širdis – tau padėkos pilna.

K a i n a s
Jei sugebės palaiminimas mano
Tave apgint nuo prakeiksmo angies, –
Aš laiminu tave, Enochai!

A d a
Amen.
Palaiminimas tėvo – galingesnis
Už žalčio klastą.

K a i n a s
Nežinia; vargu.
Tačiau vis viena laiminu aš jį.

A d a
Štai Abelis ateina, mūsų brolis.

K a i n a s
Ateina t a v o brolis.

Įžengia Abelis

A b e l i s
Sveikas, Kainai.
Tepadeda tau Viešpats!

K a i n a s
Labas, broli.

A b e l i s
Sesuo man sakė, jog labai toli
Tu su kažkuo nepaprastu klajojai.
Kas jis? Ar mums pažįstama esybė?
Jisai iš tų, kurie yra panašūs
Į tėvą?

K a i n a s
Ne.

A b e l i s
Tai kam su juo bendraut?
Gal jis pikčiausias Visagalio priešas?

K a i n a s
Jisai – žmonių bičiulis. Argi toks
Yra kada nors buvęs V i s a g a l i s,
Kaip tu jį vadini?

A b e l i s
„Jį vadini?.."
Brolau, tu taip keistai šneki šiandieną.
Pakolei atnašausime aukas,
Palik mus, Ada, vienus valandėlei.

A d a
Sudievu, Kainai! Pabučiuok sūnelį;

Linkiu, kad nekaltumas jo širdies
Ir Abelio malda tau sugrąžintų
Tikėjimą ir rimtį!

Pasišalina su kūdikiu

A b e l i s
Kur buvai tu?

K a i n a s
Aš nežinau.

A b e l i s
O ką regėjai?

K a i n a s
Mirtį,
Nemirtingumą ir visagalybę,
Bekraštį tolį, slėpinius erdvių,
Nūdienių ir senų pasaulių aibes...
Nepaprastų žvaigždžių, mėnulių, saulių
Netylantis, griausmingas sūkurys
Taip pritrenkė, apkurtino mane,
Jog aš kol kas jaučiuos visai bejėgis
Su žmogumi kalbėtis. Pasišalink.

A b e l i s
Tau akys žiba įstabia ugnim,
Tau dega veidas įstabia šviesa,
Ir taip mįslingai skamba tavo balsas...
Ką reiškia visa tat?

K a i n a s
Tai reiškia... Eik,
Palik mane.

A b e l i s
Pradžioj mes pasimelsim
Ir Viešpačiui sudėsime aukas.

K a i n a s
Daryk tai vienas, Abeli: tave
Jehova, regis, myli.

A b e l i s
Aš tikiuosi,
Kad jis vienodai myli mus abu.

K a i n a s
Tave labiau. Bet aš tau nepavydžiu.
Tu paklusnus ir geras Dievo tarnas:
Tad melskis jam, tik be manęs, prašau.

A b e l i s
Brolau, nebūčiau vertas aš vadintis
Garbingo mūsų tėvo sūnumi,
Jeigu tavęs negerbčiau kaip jaunesnis
Ir jeigu nepasiūlyčiau aš tau
Prie aukuro užimti pirmą vietą.

K a i n a s
Nesiveržiu pirmauti.

A b e l i s
Juo liūdniau.
Bet šiandie mano prašymą išpildyk:
Kažkoks nepažabotas kvaitulys
Slapčia yra užvaldęs tavo sielą;
Malda suteiktų tau ramybę.

K a i n a s
Ne,

Manęs negali niekas nuraminti...
Aš stichijas aprimusias mačiau, –
Bet nejutau ramybės savo sieloj.
Eik, Abeli, manęs neprievartauk,
Ar leisk man pasišalinti pačiam,
Kad netrukdyčiau švento tavo darbo.

A b e l i s
Mes turim savo priedermę atlikti
Kartu. Neprieštarauk.

K a i n a s
Aš nusileidžiu.
Kas reikia man daryti?

A b e l i s
Pasirink
Sau vieną iš altorių.

K a i n a s
Kas man jie?
Velėna ir akmuo... Nurodyk pats.

A b e l i s
Ne, pasirink.

K a i n a s
Gerai, tiek to.

A b e l i s
Va šitas?
Jisai aukštesnis, tau jis ir pritinka
Kaip vyresniam. Paruošk dabar aukas.

K a i n a s
O kurgi t a v o?

A b e l i s
Pažiūrėk, čionai
Riebiausieji pirmagimiai bandos –
Piemens auka širdinga.

K a i n a s
Negalėčiau
Aš kaimenėmis savo pasigirt;
Esu aš žemdirbys – ir atnašausiu
Tiktai vaisius, kuriuos man duoda žemė
Už prakaitą ir triūsą.
Renka vaisius
Štai, pažvelk,
Kokie jie sodrūs, kaip gražiai nunokę.

Kainas ir Abelis puošia aukurus ir įkuria juose ugnį

A b e l i s
Tu, kaip vyresnis, pirmas privalai
Pašlovinti Kūrėją, mielas broli.

K a i n a s
Ne, tu pradėk, – aš čia naujokas. Melskis;
Aš stengsiuos tau pritart kaip išmanau.

A b e l i s
klaupdamas
O, didis Dieve, mūsų sutvėrėjau,
Kuris davei alsavimą gyvybės,
Palaiminai visus mus ir apgynei,
Neleidai žūt už nuodėmes tėvų,
Kuris net savo apmaudą teisingą
Suminkštinai užuojauta romia
Ir toks buvai mums geras ir dosnus,
Jog tavo nepelnytas atlaidumas

Atrodo mums kaip rojaus dovana!
Praamži! Gėrio ir šviesos nešėjau,
Dorybių neišsenkamas šaltini,
Mus saugojąs nuo blogio visokiausio,
Vedąs painiais gyvenimo keliais
Į nepažįstamą, bet kilnų tikslą,
Šventosios tavo valios nužymėtą!
Priimk iš savo tarno nuolankaus,
Iš pirmojo piemens šiame pasauly,
Pirmų bandų pirmagimius pirmuosius,
Priimk šią auką menką ir niekingą
(Niekingą kaip ir viskas prieš tave!),
Kurią kaip ženklą padėkos gilios
Akivaizdoj dangaus tau atnašauju
Ir savo veidą nulenkiu prie žemės,
Pagimdžiusios mane, – šlovė, šlovė tau
Per amžių amžius!

K a i n a s
kalba nesiklaupdamas
Tu, kuris plačiai
Esi galybe savo pagarsėjęs,
Jehova – žemėj, Dievas – danguje,
Kurio visų vardų ir veikalų
Mirtingam neįmanoma žinoti,
Įrodyk mums, jog geras tu esi,
Ir patausok piktadarybes savo!
Jei galime tave palenkt maldom,
Priimki jas iš mūsų; jeigu aukos
Yra mielesnės rūsčiai tavo dvasiai, –
Jų irgi neatstumki! Dvi būtybės
Tau savo dovanas kuklias sudėjo.
Jei mėgsti kraują, – dešinėn pažvelk,

Į šį piemens altorių, iš kurio
Kraujuoti dūmai į padangę kyla
Nuo deginamų pirmgimių bandos.
Gal magina tave sultingi vaisiai,
Kurie, be skausmo ir kančių užgimę,
Lyg puošmena gyva tavų darbų
Džiugiai prieš saulę tviska ant velėnos?
Jei šis nekaltas aukuras labiau
Patinka tau, pažvelk į jį maloniai,
Nes tas, kas jį tau šitaip išdabino,
Yra toksai, kokiam ir dera būt
Vienam iš tavo sutvėrimų; nieko
Nenori jis laimėti iš tavęs
Keliaklupsčiaudamas. Jei jis nedoras, –
Nutrenk jį: tu esi juk visagalis,
Ne jam tad galynėtis su tavim!
O jeigu geras jis, – pasigailėk
Ar nugalabyk: viskas tavo valioj;
Tu netgi blogį vadini gėriu,
Ir aš dažnai nesugebu iš karto
Susivaikyt, kame tiesa... Bet man
Netinka būt teisėju Visagalio, –
Aš vykdyti turiu jo liepimus
Taip, kaip esu juos vykdęs ligi šiolei.

A b e l i o altoriuje ugnis įsiplieskia akinamu liepsnos stulpu ir verpiasi į dangų; tuo pat metu pakilęs viesulas apverčia K a i n o aukurą ir išmėto vaisius žemėje

A b e l i s
klaupdamas
O, broli, melskis! Dievas tau grūmoja.

Kainas
Ką tu sakai?

Abelis
Jisai tavus vaisius
Išbarstė žemėj.

Kainas
Žemė juos pagimdė,
Tegu tad juos pasiima atgal
Ir dar gausesnį derlių išaugina
Iš jųjų sėklų. Tu labiau kur kas
Jehovai įtikai: žiūrėk, kaip godžiai
Kraujuotą liepsną sugeria dangus!

Abelis
Ne apie mano atnašą galvok,
O, kolei nevėlu, skubėk sudėti
Naujas aukas.

Kainas
Man aukurų nereikia!
Jų nepakęsiu...

Abelis
atsistodamas
Kainai, ką darai?

Kainas
Aš noriu sunaikinti tą nešvankų,
Surūkusį Apvaizdos talkininką,
Skelbėją tavo įkyrių maldų,
Sugriauti noriu tavo aš altorių,
Ėryčių nekaltų krauju užlietą.

Abelis
priešindamasis Kainui
Ne, to nedrįsk – ir šventvagiškų žodžių
Bent neparemk bedieviškais darbais!
Nejudink mano aukuro, nes jį
Palaimino Jehova nemirtingas,
Šią dovaną priėmęs iš manęs.

Kainas
Palaimino!? Vadinas, jo palaima –
Tai dūmai nuo įsvilusios mėsos,
Garuojantis altoriuj šviežias kraujas,
Gailus bliovimas vargšų gyvulių,
Netekusių brangių jauniklių savo,
Kurių tiek daug numiršta nelemtai
Nuo dievobaimingojo tavo peilio?
Šalin iš kelio! Lai neriogso čia
Tasai gėdingas kruvinas paminklas!

Abelis
Neliesk altoriaus, Kainai! Atsitrauk!
Tu smurtu nepaglemši jo; bet jeigu
Jisai tau naujai aukai reikalingas,
Tai imkis.

Kainas
Naujai aukai?! Eik šalin,
Kad vietoj tos aukos netektų man...

Abelis
Ką pasakei tu?

Kainas
Leisk ir netrukdyk!
Iš kelio! Tavo Dievas mėgsta kraują –

Žiūrėk, kad jo negautų jis per daug!

A b e l i s
O aš vardan jo švento vardo stoju
Tarp Viešpaties altoriaus ir tavęs.

K a i n a s
Aš tą velėną vėl nublokšiu žemėn,
Iš kur jinai atėjo. Pasišalink,
Jei tau yra brangi tava gyvybė...

A b e l i s
priešindamasis
Ne! Dievas man už gyvastį brangesnis!
K a i n a s
griebdamas nuo aukuro nuodėgulį ir smogdamas juo Abeliui į smilkinį
Tai neškis ją pas Dievą, jeigu jis
Gyvybės tavo taip ištroškęs.

A b e l i s
krisdamas žemėn
Kainai!
Ką padarei tu?

K a i n a s
Broli!

A b e l i s
Didis Dieve!
Priimki savo tarną ir atleisk
Žudikui, nežinojusiam, ką daro.
Paduok man ranką... Ranką duok man, broli,
Ir vargšei Cilei pasakyk...

K a i n a s
atsikvošėdamas
Duot ranką?..
O, ji visa raudona nuo kažko...
Kiek patylėjęs, iš lėto dairosi aplink
Kur stoviu aš? Ar vienas čia esu?
Kur Abelis? Kur Kainas? Jis – tai aš?
Negali būti... Broli, atsibusk!
Ko paslikas guli tu ant žolės?
Ne laikas dar miegot... Ko toks išbalęs?
Kas tau yra? Juk tu buvai šį rytą
Žvalus ir linksmas! Abeli! Klausyk,
Gana juokauti! Mano smūgis buvo
Stiprokas, bet nemirtinas... Ak, kam
Tu spyreis prieš mane?.. Tu tik juokauji,
Tu nori tik pagąsdint... Aš trenkiau,
Taip, aš trenkiau – ir viskas... Atsipeikėk.
Atsikvošėk! Bent krustelėk!.. Gerai...
Kvėpuoji tu? Kvėpuok! O, Dieve, Dieve!

A b e l i s
vos girdimu balsu
Kas mini Dievą?

K a i n a s
Tavo užmušėjas.

A b e l i s
Tegu Aukščiausias jam atleidžia! Kainai,
Tu vargšės mano Cilės nepamiršk, –
Dabar jai vienas brolis bepaliko.

Abelis miršta

K a i n a s
O man?.. Kas liko man? Kur mano brolis?..
Jo akys atsimerkė! Gyvas jis!
Mirtis yra į miegą panaši,
O miegas žmogui sudeda blakstienas...
Štai ir jo lūpos praviros – turbūt
Jisai alsuoja? Ne, jis nealsuoja!..
Širdis, širdis! Reik pažiūrėt: ji plaka?
Ne, negirdėti... Gal tai blogas sapnas?
Galbūt aš atsidūriau kitame,
Baisesniame pasauly?.. Viskas mirga
Ir sukas akyse... Kas čia? Rasa?
Perbraukia su ranka per kaktą, paskum žiūri į delną
O, ne, tai kraujas... M a n o kraujas... Brolio...
Tai kraujas mudviejų, kurį praliejau.
Tad kam gi man gyvybė, jeigu aš
Ją atėmiau patsai iš savo kūno?
Bet aš nepatikėsiu, kad jis miręs!
Argi tylėjimas yra mirtis?
Ne, jis pabus dar, – aš prie jo budėsiu.
Gyvybė mūsų ne tokia trapi,
Kad taip ūmiai sudužtų. Neseniai
Su manimi jisai kalbėjos. Ką gi
Dabar man atsakyti?.. Broli!.. Ne!
Taip šaukiamas, jisai neatsilieps:
Ar gali brolis kelt prieš brolį ranką?
Prabilk, prabilk! Bent vieną gerą žodį
Iš tavo lūpų man išgirsti leisk,
Kad aš nebebijočiau savo balso!

Įeina Cilė

C i l ė
Girdėjau duslų klyksmą kažkieno.
Kas atsitiko? Kainai, ką veiki
Čionai, prie mano vyro? Jis užsnūdo?
O, Viešpatie, dėl ko jisai taip baisiai
Išblyškęs ir ką reiškia šitas klanas?
Ne, tai ne kraujas! Kaipgi būtų jis
Galėjęs atsirasti? Ir iš kur?
Kas pasidarė, Abeli? Girdi?..
Jis nekvėpuoja, nejuda... Ranka,
Sustingus ir bejausmė kaip akmuo,
Iš mano rankų krinta... Ak, kodėl,
Beširdis Kainai, tu neatskubėjai
Padėti jam? Kodėl jo neapgynei?
Tu būtumei atrėmęs krūtine
Kiekvieną užpuoliką – tu stiprus.
O, kur tu, tėve? Motina! Sesuo!
Greičiau, greičiau! Mirtis pasauly siaučia!

Cilė išbėga, šaukdama saviškius

K a i n a s
vienas
Mirtis... Ir aš, kurs taip jos nekenčiu,
Jog net mintis mažiausia apie ją
Man nuodijo gyvenimą, pakolei
Savom akim jos nebuvau regėjęs, –
Aš, būtent aš, ją pašaukiau čionai
Ir savo brolį tikrąjį įstūmiau
Į jos ledinį glėbį, tartum ji
Pati nebūtų Abelio suradus...
Dabar tik pabudau aš, – mano protą
Aptemdęs buvo sapnas šiurpulingas;

Bet j i s užmigo amžinu miegu!

Įeina Adomas, Ieva, Ada ir Cilė

A d o m a s
Aš atėjau į gailų Cilės šauksmą.
Ką aš regiu? Sūnau! Ar tai tiesa?..
Kreipdamasis į Ievą
Štai, žmona, darbas moteries ir žalčio!

I e v a
Nepriekaištauk: angies nuodingi dantys
Man tebedrasko širdį ligi šiol.
Sūnau brangiausias! Abeli!.. Jehova!
Už ką tu man jį atėmei? Ieva
Tokios bausmės nebuvo nusipelnius!

A d o m a s
Tu, Kainai, čia buvai su juo; sakyk,
Kas tai padarė? Angelas piktasis,
Nuo Dievo atsimetęs, ar koks norint
Žvėris laukinis, pabaisa miškų?

I e v a
Lyg žaibas debesingoje padangėj
Staiga mintis man blykstelėjo... Šitas
Didžiulis, rūkstantis nuodėgulys –
Nuo aukuro! Jis kruvinas tarytum...

A d o m a s
Sūnau, ko tu tyli? Gėlos nedidink
Ir mus, pagautus siaubo, nuramink.

A d a
Bent pasakyk, kad tu nekaltas, Kainai.

Ieva
Jisai žudikas – aš dabar matau!
Štai stovi, kaltą galvą panarinęs,
Ir dengiasi atšiaurų savo veidą
Kraujuotom rankom.

Ada
Liaukis, liaukis, motin...
Kodėl, o Kainai, tu neišblaškai
Šių kaltinimų, skausmo pagimdytų?

Ieva
Išgirsk mane, Jehova! Lig mirties
Tegul jį smaugia žalčio prakeikimas, –
Jisai ne mūsų atžala! Tegul
Jis lieka visad vienišas...

Ada
Palauk!
Nekeiki, motin, savojo sūnaus,
Nekeiki mano vyro, mano brolio!

Ieva
Jis atėmė tau brolį, Cilei – vyrą,
Man sūnų mylimą... Prakeikiu jį!
Tegu jisai man iš akių pradingsta!
Visus ryšius nutraukiu aš su juo,
Sutrempusiu brolybės ryšį šventą.
Mirtie, kodėl tu aplenkei mane,
Atnešusią tave į šį pasaulį?
Kada mane tu pasiimsi?

Adomas
Ieva!
Teneišvirsta sielvartas teisingas

Burnojimu prieš Viešpatį! Seniai
Sunki dalia išpranašauta mums;
Pakelkime tad negandų smūgius,
Kaip pridera tarnams šventos jo valios.

I e v a
rodydama į Kainą
Ne, tai ne mūsų Viešpaties valia.
Tai šitas – šitas pragaro siaubūnas,
Kurį, deja, pati aš pagimdžiau,
Visur šiame pasauly sėja mirtį.
Tegu prakeikia jį visi gyvieji!
Lai bėga jis paklaikęs dykumon,
Kaip mes iš rojaus bėgom kitą sykį.
Lai bastosi, kol jo paties vaikai
Jį nužudys, kaip brolį jis nužudė!
Lai cherubinai degančiais kardais
Be atvangos jam graso dieną naktį,
Po kojomis lai šnypščia jam gyvatės,
Lai žemės vaisiai virsta pelenais
Jo burnoje, o tarp žaliųjų lapų,
Kur galvą jis pavargusią padės,
Lai knibžda skorpionai! Pro miegus
Tegu jis apie užmuštąjį kliedi,
O atsibudęs bijosi numirt!
Skaidrus vanduo šaltinių lai krauju
Prieš lūpas jo sukepusias patvinsta!
Tegu sukyla stichijos prieš jį!
Tegu jis gyvas merdi, o mirtis,
Kurią jisai atsikvietė pas žmogų,
Jam tebūnie už mirtį siaubingesnė!
Šalin, broliažudy! Nuo šios dienos
Tas žodis reikš tą patį kaip ir *Kainas*,

Ir milijonai būsimų kartų
Nekęs per amžius savo pranokėjo!
Kur žengsi tu, tenai žolė neaugs,
Net saulė spindulių tau pagailės,
Giria neduos gaivinančio paunksnio,
Pastogės tu nerasi sau ant žemės,
Ramybės – žemėj, Dievo – danguje!

Ieva pasišalina

Adomas
Eik, Kainai: mes drauge gyvent negalim.
Keliauk iš čia! Velionį man palik.
Aš vienišas dabar; nuo šiolei niekad
Mes nebesusitiksime daugiau.

Ada
Būk, tėve, savo sūnui gailestingas:
Jau motina prakeikė jį ir taip.

Adomas
Jo sąžinė tegu prakeikia jį.
Aš nesakysiu nieko. Einam, Cile!

Cilė
Aš liksiu prie velionio.

Adomas
Mes sugrįšim,
Kai pasišalins tas, kurio dėka
Mes nelaimingi tapom. Laikas eit.

Cilė
Leisk pabučiuot jo palaikus blyškius,
Jo lūpas suledėjusias... Širdie!

Adomas ir Cilė verkdami išeina

A d a
Girdėjai, Kainai: mes išeiti turim.
Aš jau esu kelionei pasiruošus,
Belieka pasiimt vaikus. Aš nešiu
Enochą, tu – mergaitę. Iškeliausim,
Kol nenusėdo saulė, kad paskiau
Netektų tyruos klaidžioti tamsoj.
Bet tu tyli, nenori savo Adai
Nė žodžio prakalbėti?

K a i n a s
Atsitrauk.

A d a
Jau atsitraukė nuo tavęs visi.

K a i n a s
O tu dvejoji? Argi nebijai
Gyvent su tuo, kuris tatai padarė?

A d a
Bijau tik vieno – skirtis su tavim.
Kad ir labai bodžiuosi brolžudybe,
Bet nemanau teisėja tavo būti, –
Lai sprendžia Visagalis.

B a l s a s
Šaukia iš tolo
Kainai! Kainai!

A d a
Girdi? Kažkas lyg šaukia.

Balsas

Kainai! Kainai!

Ada

Tai balsas angelo, jei aš neklystu.

Pasirodo Dievo angelas

Angelas

Kur tavo brolis Abelis?

Kainas

Ar aš
Jo sargas?

Angelas

Kainai, ką tu padarei?
Į dangų šaukia tavo brolio kraujas,
Kurį praliejo ši nuožmi ranka!
Tave prakeikia žemė, jį sugėrus:
Už savo triūsą atpildo pelnyto
Iš jos tu nesulauksi – ir pasauly
Klajosi kaip beglobis tremtinys.

Ada

Jis neįstengs tokios bausmės pakelti.
Tu jį varai šalin nuo žemės veido, –
Ir jis nuo Dievo veido pasislėps
Ir kaip benamis valkata bastysis,
Pakol kas nors, jį, vargšą, susitikęs,
Nudės...

Kainas

Deja! Kažin ar atsiras
Dar tuščioje, neapgyventoj žemėj
Geradarys toksai?

Angelas
Tu – brolžudys:
Kas nuo sūnaus tave apginti gali?

Ada
Šviesusis angele, pasigailėk!
Nejaugi tėvo būsimą žudiką
Krūtinė mano peni sopulinga?

Angelas
Jisai į tėvą atsigims – tikriausiai!
Ar savo pienu motina Ieva
Nėra penėjus to, kurį nūnai
Regi krauju gėdingai aptaškytą?
Ar nuostabu, jei brolžudžio sūnus
Bus tėvžudys? Bet to neatsitiks,
Nes mūsų Dievas – tavo, mano Viešpats –
Įspausti šitą ženklą liepė Kainui,
Idant nedrįstų niekas jo paliesti.
Kas į gyvybę jo pasikėsins,
Tam bus atkeršyta septyneriopai.
Eik šen!

Kainas
Ką tu daryti ketini?
Angelas
Aš antspaudu paženklinsiu tau kaktą:
Tesaugo jis tave nuo žmogžudžių –
Tokių kaip tu.

Kainas
Verčiau mane užmuški!

Angelas
Ne, tu gyvensi.

Angelas deda antspaudą ant Kaino kaktos

K a i n a s

Dega man kakta,
Bet smegenys – labiau dar šimtą kartų.
Ar baigtos mano kančios? Jeigu ne, –
Esu ištverti viską pasiryžęs.

A n g e l a s

Nuo pat mažens tu atkaklus ir kietas
Kaip žemė ta, kurią turėsi dirbt;
O tavo brolis buvo toks romus –
Tarytum kaimenės, kurias jis ganė.

K a i n a s

Mat aš gimiau išsyk po to, kai rojų
Apleido mano motina ir tėvas,
Tuomet, kai dar nuo žalčio apžavų
Nebuvo atsikračiusi Ieva
Ir prarastų dausų Adomas verkė.
Aš – toks, koksai esu. Ne savo noru
Atsiradau pasauly – ir ne pats
Sutvėriau aš save. O, kad galėčiau
Numirt – ir tuo būdu prikelti tą,
Kurs buvo mielas Dievui! Tesugrįžta
Gyvybė jam, o man gyvybės jungas
Tegul greičiau nukrinta nuo pečių!

A n g e l a s

Tu žmogžudys – ir pasmerktas kentėt.
Kas padaryta, to nebepakeisi...
Eik, stumk ištrėmime dienas – ir jų
Nebedarkyk naujom piktadarybėm!

Angelas išnyksta

Ada
Jis dingo. Metas judintis ir mums.
Girdžiu pavėnėj verkiantį Enochą.

Kainas
Ak, jis nežino nė ko verkia... Aš,
Praliejęs kraują, ašarų nelieju,
Nors netgi rojaus upių neužtektų
Nuplauti mano sąžinei! Sakyk,
Sūnus nenusigręš, mane išvydęs?

Ada
Deja! Kad tai žinočiau...

Kainas
pertraukdamas ją
Ne, nereikia
Grasinimų daugiau: įgriso jie.
Skubėk tad pas vaikus, – aš tuoj ateisiu.

Ada
Kaip! Tu paliksi vienas su velioniu?
Eime kartu.

Kainas
Jisai bežadis guli
Kaip amžinas man priekaištas!.. O, tu,
Kurio nekaltas kraujas saulę šviesią
Užtemdė man! Kas šiuomet tu esi,
To nežinau; bet jei į brolio širdį
Tu įžvelgi, tai dovanosi tam,
Kam niekados negali dovanoti
Nei Dievas, nei jo sąžinė. Sudie!
Aš tavo palaikų nepalytėsiu.
Nors motinos vienos mes gėrėm pieną,

Nors, atmenu, vaikystės dienomis
Ne vieną sykį kaip meilingas brolis
Tave aš spaudžiau prie savos krūtinės, –
Bet jau neberegėsiu aš tavęs
Ir net nedrįsiu padaryti to,
Ką tu man padaryti privalėjai:
Bedvasio tavo kūno nenuleisiu
Į kapą – taip, į pirmutinį kapą,
Mirtingam žmogui skirtą... Kas, o, kas
Tau iškasė šią duobę? Žeme! Žeme!
Priimki liūdną atpildą už visa,
Ką tu man dovanojai... Dykumon!

Ada pasilenkia prie Abelio ir jį bučiuoja

A d a
Ūmi, ankstyva, nelemta mirtis
Tave ištiko, broli! Iš visų,
Kurie aprauda Abelį dabar,
Tik aš nerodau niekam savo skausmo.
Manoji pareiga nuo šiol – ne verkti,
O ašaras nušluostyti kitiem.
Ir vis dėlto vargu ar kas pajėgtų
Prilygti mano sielvartui didžiam:
Ne vien juk dėl tavęs aš kankinuosi,
Bet ir dėl to, kas užmušė tave...
Keliaukime! Aš pasirengus, Kainai,
Likimo tavo naštą kantriai nešt.

K a i n a s
Nuo rojaus mes žygiuosime į rytus:
Ten tuščia ir nyku, tenai aš trauksiu.

A d a
Gerai. Būk mano kelrodžiu nuo šiolei,
O kelrodžiu tavuoju tebūnie
Aukščiausias. Pasiimkime vaikus.

K a i n a s
Beje, vaikų velionis neturėjo.
Išseko meilės gyvasai šaltinis,
Kuris galėjo atžalom jaunom
Papuošt vestuvių guolį ir sujungti
Maištingą kraują Kaino giminės
Su savo gentimi švelnia. O, broli!

A d a
Tegu sau ilsisi ramiai!

K a i n a s
O aš?..

Išeina

Vertė Aleksys Churginas

TURINYS

Baironas, Džordžas
Bi341 Poezija. Kainas / Džordžas Baironas. - Vilnius: Žaltvykslė: 2007, - p. 131.

ISSN 1822-6361
ISBN 978-9986-06-236-3

Šiuose „Mokinio skaitiniuose" spausdinamas pluoštelis žymiausio anglų romantizmo atstovo Dž. Bairono eilėraščių ir misterija „Kainas".

UDK 820-1

DŽORDŽAS BAIRONAS

POEZIJA. KAINAS

Parengė AGNĖ IEŠMANTAITĖ.
Dailininkė DEIMANTĖ RYBAKOVIENĖ.

Leido *Žaltvykslė*, M. K. Čiurlionio g. 7/1-25, LT-03104 Vilnius.
el. p. leidykla@zaltvyksle.com
Spausdino *A. Jakšto spaustuvė*, Girelės g. 22, LT-56160 Kaišiadorys.

Tiražas 1000 egz.

ŽALTVYKSLĖ

9789986062363